

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Politický extremismus ve Francii se zaměřením na “Národní frontu“
 (“Le Front National“)

Political Extremism in France with a focus on the Front National
 (“Le Front National“)

Bc. Vladimír Nejedlý

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, Csc.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy francouzský jazyk — základy společenských věd (N FJ-ZSV)

Odevzdáním této diplomové práce na téma „Politický extremismus ve Francii se zaměřením na "Národní frontu“ ("Le Front national)"“ potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4. 7. 2018

Bc. Vladimír Nejedlý

Rád bych zde poděkoval vedoucímu práce PhDr. Josefu Stracnému, CSc. za odborné vedení, velmi cenné náměty, rady a vstřícný přístup během zpracování této práce.

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je pravicový extremismus ve Francii se zaměřením na Národní frontu (Front national). Práce se nejprve zabývá vymezením pojmu extremismu, typologií a jeho napojením na politický systém v podobě politických stran a hnutí a jeho současnou podobou. V další části je obsahem práce zmapování historického vývoje pravicového extremismu ve Francii, kořenů a tradic z nichž vycházel. Největší prostor je v diplomové práci věnován vývoji hnutí Národní fronty (Front national) od období jeho vzniku po současný stav.

Cílem této práce je zmapování politického extremismu ve Francii, a to především s ohledem na hnutí Národní fronty, porovnání vývoje strany v jejích jednotlivých etapách a pozornost je věnována především srovnání změn jejího programu a změny elektorátu, a to zejména v souvislosti s obměnou v čele hnutí (od Jean-Marie Le Pen k Marine Le Pen).

Ke zpracování diplomové práce byla použita odborná literatura v českém a francouzském jazyce a autentické dokumenty.

KLÍČOVÁ SLOVA

extremismus, pravicový extremismus, politické strany, Národní fronta, (Front national), Jean-Marie Le Pen, Marine Le Pen

ABSTRACT

The topic of this thesis is political extremism in France, mainly focused on Front National. In the first part, there is defined term extremism, described its typology and its connection to the political system – political parties and its form at present. The content of the next part is to map historical developments of right-wing extremism in France, roots and its tradition. This thesis is mainly focused on development of Front National - since the formation to the present.

The aim of this thesis is to map political extremism in France, mainly The Front National, comparison of the political party's development in the different stages. The focus is put on the comparison of its policy agenda and electors especially in connection to the change of leaders of the Front national during its existence (from Jean-Marie Le Pen to Marine Le Pen).

Specialised literature in Czech and French and authentic documents were used for the preparation of this thesis.

KEYWORDS

extremism, right-wing extremism, political parties, Front National, Jean-Marie Le Pen, Marine Le Pen

Obsah

Úvod	7
1 Extremismus	8
1.1 Extremismus obecně.....	8
1.2 Základní typologie extremismu.....	13
1.3 Kořeny pravicového extremismu v Evropě.....	19
1.4 Současný pravicový extremismus	22
2 Pravicový extremismus ve Francii	28
2.1 Historický vývoj pravicového extremismu ve Francii	28
2.2 Vznik a vývoj Národní fronty.....	35
2.3 Elektorát a volební výsledky Národní fronty v letech 1974-2002	45
3 Současná podoba hnutí Národní fronty	53
3.1 Nástup nového vedení do čela Národní fronty	53
3.2 Volební programatika Marine Le Pen pro Prezidentské volby 2017	61
3.3 Srovnání vývoje elektorátu a shrnutí proměny strany	66
Závěr.....	74
Seznam použitých informačních zdrojů	76

Úvod

Téma diplomové práce „Pravicový extremismus ve Francii s důrazem na Národní frontu („Le Front national“)" jsem si zvolil ze dvou hlavních důvodů. Prvním z nich je aktuálnost tématu. Ze současného politicko-geografického rozložení Evropy, ze vztahu jednotlivých evropských zemí k Evropské unii a postojům k imigrační krizi vyplývají situace, z jejichž důsledků čerpají právě extremistické a populistické strany, Francii nevyjímaje. Hnutí Národní fronty je toho plnohodnotným důkazem. Druhý důvod je profesní, kdy mne jako učitele předmětů Výchova k občanství, Občanská výchova, Základy společenských věd a Francouzského jazyka, příprava a zpracování diplomové práce může v těchto oborech obohatit.

Cílem této diplomové práce je přiblížit pravicový extremismus ve Francii, nastínit jeho kořeny a vývoj a přiblížit jeho současný stav, a to zvláště v souvislosti s politickým uskutenčením Národní fronty. Dalším cílem bylo posléze zmapovat vznik a vývoj tohoto hnutí, proměny jeho postojů, programu a elektorátu ve vytyčených obdobích souvisejících především s rozdílným vedením strany.

Metoda zpracování práce spočívá na analýze a komparaci odborné politické a politologické literatury a stranických materiálů Národní fronty a odborných publikací v českém i francouzském jazyce. Diplomová práce je dále rozdělena do tří částí.

V první části tato diplomová práce popisuje obecné vymezení termínu extremismu jako takového, jeho typologií a kořeny v evropských politicko-kulturních souvislostech, posléze jeho současnou polohou, především v podobě různých politických stran a hnutí.

Druhá část je již věnována historickému vývoji pravicového extremismu ve Francii a podrobně se zabývá vznikem a vývojem Národní fronty, okolnostmi a příčinami jejího vzniku, její vnitřní organizací, jejím politickým postojům a názorům, a to jak směrem k vnitřním záležitostem Francie, tak mezinárodním institucím a ve stručné formě nastiňuje základní body jejího programu. Dále udává volební výsledky strany ve vymezeném období a nastiňuje podobu jejího elektorátu.

V třetí části se tato diplomová práce zabývá současnou podobou Národní fronty především s ohledem na její nové vedení a s ním spojenou proměnou, podrobněji zkoumá její programatiku a pozornost věnuje její proměně, a to jak v programovém obsahu, tak ve změně jejího elektorátu, v tomto kontextu uvádí i stručná srovnání.

1 Extremismus

1.1 Extremismus obecně

Před samotným vniknutím do tematiky pravicového extremismu ve Francii a problematiky Národní fronty je potřeba se chvíli zabývat a konkretizovat některé termíny a pojmy, a to především pojem extremismus jako takový.

Politolog Jan Charvát uvádí, že v běžné mluvě se obvykle slovem extremistu označuje člověk zastávající politické názory, které jsou v dané společnosti neakceptovatelné, upozorňuje však, že termín extremismus může být chápán různě, neboť žádná univerzálně platná definice tohoto pojmu neexistuje.¹ V této souvislosti Charvát následně dodává, že slovo *extrém* pochází z latiny a má význam ve smyslu „nejvzdálenější“ nebo „nejkrajnější“ a lze tudíž předpokládat, že v politické teorii označuje tento pojem takovou pozici na pomyslné politické škále, která je nejvíc vzdálená od politického středu. Dále dodává, že obvykle se extremismus chápe jako jakákoli ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následné nahrazení vlastní alternativou². Jeden z dalších charakterních postojů extremistů můžeme spatřit také v tom, jak uvádí Štefan Danics, že extremisté dovádějí společenské problémy ke konfliktům, což bývá prezentováno jako nutnost zásadního přehodnocení a „revoluční“ změny principů politiky, uspořádání státu, dané vládní formy spojené s ústavním systémem. Programem je poté změna vyvolána tlakem společenské nespokojenosti.³

S pojmem extremismus dále velmi úzce souvisí pojem radikalismus, který je s pojmem extremismus nezářídka spojován. Oba pojmy bývají velmi často směřovány a z různých důvodů používány jako synonyma. Z těchto důvodů je vhodné vztah mezi oběma pojmy blíže prozkoumat. Slovo *radikální* má svůj původ v latinském slově *radix*, které označuje „kořen“. Radikalismus je tedy takové jednání či řešení, které jde ke „kořenu“. Jazykově se rozhodně nejedná o ekvivalent slova extrémní a nemělo by tomu tak být ani v politické teorii. Lze říci, že přestože je etymologický význam obou slov odlišný, než jakým se jim dnes obvykle přisuzuje, staly se oba termíny součástí současného politického i publicistického diskurzu.⁴

---

¹ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007 - str. 9

² Srov.: Tamtéž

³ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002 - str. 9

⁴ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str.10

Danics dále uvádí, že co se týče těchto pojmů, panuje ve většině evropských zemí určitá rámcová shoda, kdy jsou za radikalismus považovány kritické postoje, které hodlají měnit či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji a za extremismus jsou považovány vyhraněné, nekompromisní politické postoje směřující jednoznačně k modifikaci či přímo k odstranění demokratického zřízení a za tímto účelem jsou využívány všechny dostupné prostředky, včetně těch, které jdou za rámec právního státu.⁵ Z této charakteristiky vyplývá závěr, že pro radikalismus by měl být rozhodující obsah, podstata jevů, které označuje. Naproti tomu extremismus by měl označovat politické subjekty, které ve své praktické činnosti užívají nepřiměřené, za běžné hranice jdoucí prostředky, které nejsou nezbytné.⁶

Přes určitou shodu v interpretacích významů obou termínů dochází k jejich častému slučování, a to především v masmédiích. Označení „extremista“ nebo „radikál“ novináři velmi často přirovnávají například k demonstrantům, kteří útočí na policii, ničí majetek, nebo k účastníkům třeba neonacistických koncertů. V takovém případě se takto označený „extremista“ redukuje na pouličního výtržníka, asociála nebo rasistu, a pokud se tento samý „extremista“ převlékne do obleku a násilí se zřekne a o rasismu se začne vyjadřovat jako o „zhoubné politické korektnosti“ je médií označen někdy „radikálem“ jindy „politickou alternativou“, a to i přes to, že se jeho názory nijak nezměnily.⁷

Pokud se vrátíme pouze k pojmu extremismus, i z pohledu politické vědy je to pojem velmi problematický. Z této perspektivy může mít tento pojem pro svoji libovolnou aplikaci téměř nulovou výpovědní a označovací hodnotu. Vyskytují se i názory, které ho odmítají jako vědecký pojem, jeho vágní vymezení znemožňuje pod něj zařadit konkrétní typ politického uvažování a jednání. Rozšířil se ale jako termín, který je používán k označení vyhraněného, výstředního a nebezpečného uvažování a jednání v politice.⁸ Lze tedy říci, že pojem „extremismus“ nemusí označovat žádnou pevně danou politickou ideologii, či doktrínu. Ani v průběhu času neoznačoval vždy stejnou politickou nebo

---

⁵ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* – str. 10

⁶ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017 – Str. 16

⁷ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str.10

⁸ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* - str. 12

sociální teorii, byl spojen s určitou dynamikou, to co bylo za extrémní považováno v minulosti, lze chápat v současnosti jako normální a opačně.⁹

Z pohledu společenských věd začal být extremismus postupně chápán jako určitý souhrnný pojem označující antidemokratické politické síly na okrajích pravo-levého politického spektra. V tomto kontextu je dále potřeba zmínit odlišnosti v užívání a vzájemném vztahu pojmů „extremistický“ a „extrémní“ při označování subjektů nebo ideově politických pozic. V tomto ohledu nepanuje mezi autory shoda, a jelikož budeme následně hovořit o pojmech jako pravicový extremismus nebo extrémní pravice a levicový extremismus a extrémní levice, je nutné tyto rozdíly osvětlit.¹⁰ Velmi podrobně se touto terminologií zabývá Sartori, který do politické vědy zařadil výraz „antisystémový“, jež se v mnoha ohledech zdá mnohem vhodnější než právě termín „extremistický“. Opírá se o myšlenku, že charakter politické strany nemůžeme odvodit jen na základě jejího „krajního“ postavení v rámci stranického systému, ale že je nutné analyzovat i její vztah k demokratickému politickému systému jako celku. Toto svoje pojetí antisystémových stran pak dále dělí na širší a užší pojetí „antipostojů“ v rámci konkrétního politického zřízení. V takto definovaném rámci rozlišuje Sartori „extremistické strany“, které jsou dle něj aktivistické a jejich chování spočívá v neuznávání stávajícího politického systému a snaží se o zisk moci revolucí a „extrémními stranami“, které profiluje předpoklad přítomnosti širšího spektra politických postojů a názorů, přičemž se samy nacházejí na jedné z krajních částí takového spektra. Je proto zřejmé, že extrémní strana nemusí být nutně stranou extremistickou.¹¹ Je však také nutno uvést, že hranice mezi těmito antisystémovými stranami nejsou vždy zcela jasné a ne pokaždé je veřejnost odmítá stejně. Její odmítavý postoj je do značné míry závislý na místních aktuálních politických a společenských specifikách.¹²

Pokud bychom se pokusili o vymezení univerzálních rysů extrémních, extremistických či antisystémových stran bez jejich bližšího zařazení v rámci pravo-levého politického spektra, lze je obecně shrnout v následujících bodech:

---

⁹ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 12

¹⁰ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 17

¹¹ Srov.: Tamtéž - str. 17 - 18

¹² Srov.: Tamtéž - str. 20 – 21

1. Samy se považují za „jedinou a skutečnou“ opozici vůči etablované státní moci, neboť vystupují a pokládají se za jedinou možnou alternativu systému zastupitelské demokracie.

2. Svou podstatu vidí v antidemokratickém, antipluralistickém a antievropském přístupu s výraznými prvky nacionalismu, rasismu a antisemitismu.

3. K dosažení svých politických cílů svou strategií vhodně kombinují s legálními a nelegálními prostředky. Jejich záměrně vyvolávané excesy jsou zárukou okamžité pozornosti masmédií, současně jim umožňují určitý distanc od politiků a možnost sebe prezentace jako nepolitických ochránců nespokojeného lidu.

4. Populistická, sociálně demagogická a ideově manipulační rétorika.

5. Obviňování vládních stran z pouhé předvolební starosti o voliče, z reprezentování svých stranických a nikoli občanských zájmů, z prorůstání se státním aparátem a v těchto zmíněných ohledech z potřebné legitimacy k vládnutí.

6. Upozorňují na nedemokratičnost stran establišmentu, nepřiměřený prostor ve sdělovacích prostředcích, a tím na nerovné podmínky pro konkurenci politických stran.

7. O politických stranách se vyjadřují jako o pozůstatcích z minulosti bez potřebné vize budoucnosti, které již nemají schopnost reakce na aktuální stav potřeb lidí.¹³

Jaké jsou konkrétní pozice extrémní strany, závisí na mnoha faktorech a do značné míry se odvíjí především od stranického systému, od vzájemných vazeb mezi jednotlivými stranami, od způsobů vytváření koalic, od formulování a prosazování alternativ v rámci systému, od silícího propojování stran se státem přes způsoby řešení konfliktů v podobě většinového řešení, či řešení založené na jistém konsenzu. Nezanedbatelné jsou konkrétní pravidla politické hry, tedy typy volebních systémů, nastavení volební klauzule a hranice volebních obvodů, a to vše vzájemně propojeno. Zde existuje odborný konsenzus, že čím vyšší je nastavení volební klauzule, tím nižší je šance extrémních stran ve volbách uspět. Oproti tomu stranický pluralismus je faktor, který jejich šance na úspěch zvyšuje, stejně jako systém poměrného zastoupení.¹⁴

Pokud se vrátíme ke snaze vymezit pojem extremismu, je nutné zaměřit se na samotnou teorii extremismu. V této souvislosti je třeba zmínit politologa Petra Mareše, který se problematikou a především právě teorií extremismu zabývá. Charakterizuje ji jako

---

¹³ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* - str. 33 -34

¹⁴ Srov.: Tamtéž – str. 34

*souhrnné pojetí a zkoumání antidemokratických jevů (označovaných při splnění určitých předpokladů za extremismus), přičemž jsou hledány jejich společné znaky, případně souvislosti a zákonitosti ve vývoji.*¹⁵ Teorie extremismu může být zkoumána nejenom pod zorným úhlem politologie, ale také ostatních věd jako sociologie, filosofie nebo psychologie. Různá pojetí extremismu vyplývají posléze z jejich vzájemných průniků. Mareš v tomto kontextu popisuje tři základní koncepty extremismu:

1. nezvyklý, nepřiměřený a netolerantní politický názor, víra nebo aktivita;

2. násilná politická aktivita;

*3. aktivita zaměřená proti demokratickému ústavnímu státu.*¹⁶

Jako jistý druh antiteze k demokratickému ústavnímu státu přirovnávají pojem extremismus také němečtí politologové Uwe Backes a Eckhard Jesse. Ti ho pokládají za normativní pojem a při svém pohledu na teorii extremismu ho neváhají používat k označení všech antidemokratických názorů, postojů nebo antipostojů. Pojem extremismus byl nejvíce ukotven a rozšířen právě v německém prostředí, v anglosaských zemích byl pro označování stejných projevů ustálen také pojem radikalismus, ten byl však nositel mnohdy i velmi odlišných významů. Takto chápané pojetí extremismu se pomalu začalo rozšiřovat do celého evropského prostředí.¹⁷

V tomto ohledu je však potřeba rozlišovat a vymezovat se vůči ztotožňování pojmů antidemokrat a extremist. Někteří politologové vnímají jistý stupeň antidemokratičnosti i pozitivně, pokud sleduje reformu nebo vylepšení demokracie. Ti, co vnímají antidemokratičnost za veskrze negativní prvek, tedy jako hrozbu pro demokracii, kdy je politický extremismus chápán jako snaha o odstranění nebo omezení demokracie, považují antidemokratismus za minimum pro zařazení mezi extremisty. Vedle takto negativně chápané pozice antidemokratičnosti, uvádí Uwe Backes další společné rysy všech extremistických doktrín:

---

¹⁵ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 61

¹⁶ Srov.: Tamtéž – str. 62

¹⁷ Srov.: Tamtéž – str. 61 – 63

1. absolutní nároky (myšleno na poznání „pravdivého“ a „dobrého“);
2. dogmatismus;
3. stereotyp přítel - nepřítel;
4. fanatismus a aktivismus.¹⁸

Jedním z dalších společných rysů extremistů je jejich přesvědčení, že právě oni jsou nositeli jediné pravdy a své správné cíle jsou odhodláni vždy nekompromisně hájit. Mají často blízko k teoriím spiknutí, a pokud dojde k jejich vlastnímu selhání, obviňují své okolí z manipulace nebo vše svádí na působení temných sil.¹⁹

Při vymezování termínu extremismu je nutné současně vymezit a určit i ty, jež jsou jeho nositeli. Je patrné, že mezi nejvýznamnější jednoznačně patří politické strany. Vedle nich se může jednat o různá občanská sdružení, či politická hnutí. Mezi extremisty lze zařadit i zájmové skupiny, médium (časopis, webovou stránku), v určitém ohledu i subkulturu nebo sociální hnutí. Za extremistu může být považován i jednotlivec, podle jeho začlenění do určitého extremistického proudu můžeme posléze rozlišit, zda se jedná o sympatizanty, voliče, členy, aktivní členy či osoby s vyhraněnými názory a postoji.

Pokud se pokusíme rozlišit, zda se jedná o extremistickou stranu či hnutí nebo nikoli, je nutné zaměřit se na jejich programatiku. Politická orientace dané strany, ideové sdružení voličů, základní informace pro voliče a vymezení vůči ostatním stranám je do velké míry podmíněno právě stranickým programem. Obecně se rozeznávají čtyři formy programových vyjádření stran, které se dají rozdělit na základní programy, akční programy, volební programy či vládní prohlášení. Aby však byla strana označena za extrémní politický subjekt, není tento zdroj dostatečný, většinou se totiž v těchto programech strany vyhýbají právě všem formulacím, které by byly protiústavní, antidemokratické či jinak diskriminující.²⁰

1.2 Základní typologie extremismu

Po vymezení základních pojmů extremismu, radikalismu a charakteristik jako extrémní či extremistické a s tím spojených souvislostí, je třeba vymezit základní myšlenky, ideje či proudy, které jsou těmito termíny ovlivněny a ve kterých jsou zmíněné pojmy stavebním kamenem jejich politické orientace.

---

¹⁸ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*- str. 64 - 65

¹⁹ Srov.: Tamtéž – str. 65

²⁰ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* - str. 23 - 24

Přes snahu nahlédnout zmíněné pojmy co nejjednoznačněji a nejkonkrétněji je jejich vymezení stále velmi vágní a je pouze otázkou, co všechno lze pod něj zařadit. Obecně v této souvislosti mluvíme o pravicovém a levicovém extremismu nebo jiným označením o ultrapravicí a ultralevici, případně o krajní pravici či krajní levici. Před tím, než se pokusíme vymezit obě krajní polohy je tedy vhodné ve stručnosti definovat pojmy pravice a levice. Historie obou pojmů sahá až do období Francouzské revoluce, při které, v roce 1789, při prvním setkání Generálních stavů, seděli zástupci aristokracie věrní králi po jeho pravici a radikálové společně se zástupci třetího stavu seděli od krále nalevo. Pravice taky byla představována silami, které usilovaly o restauraci monarchie, a které se opíraly o šlechtu a církev. Naproti tomu levice reprezentovala nastupující střední třídu požadující nahrazení monarchie republikou, zrušení privilegií církve a šlechty a zrovnoprávnění třetího stavu. Tak byl charakterizován prvotní politický prostor v Evropě.²¹

K důležité změně v evropském politickém prostoru došlo v 19. a 20. století, kdy podpora privilegovaných vrstev mezi konzervativci pomalu ochabovala, začala ji vytlačovat podpora tradičních hodnot, obce, rodiny a církve. Liberálnější strany se koncentrovaly na zamezování státních zásahů do ekonomiky a podporu volného trhu a rozvíjejícího se kapitalismu. Nejvýznamnější však byl nástup organizovaného dělnictva do politického dění 19. století a s tím spojený rychlý vzestup socialistických stran, které se ihned vymezily jak proti kapitalismu, tak proti tradicionalismu a církvi, a tak se dostaly ihned do opozičního postavení vůči konzervativcům i liberálům. Charvát zdůrazňuje, že nástup socialistických stran byl natolik prudký, že donutil oba dřívější rivaly - konzervativce a liberály - postavit se společně novému soupeři, což vedlo k vzájemnému sblížení obou původně nepřátelských ideologií a ze sporu obou politických křídel se začala vyvíjet politická uskupení, která dnes označujeme za extremistická. Charvát celou situaci shrnuje, že tam, kde socialističtí radikálové odmítali kapitalismus i stát, se uchýlil komunismus, tam, kde se konzervativci odmítli smířit s nástupem moderní sekularizované občanské společnosti, začaly vznikat zárodky fašismu, a konečně tam, kde pronikla liberální tradice do neautoritářského socialismu, se začal šířit anarchismus.²²

K určité stabilizaci došlo až ve 20. století, kdy se rovněž dále definovala témata, která si oba protichůdné proudy vymezily. V prvé řadě se jednalo o ekonomická témata, jakékoli zásahy státu do ekonomiky byly pro liberální pravicové strany hodnoceny

---

²¹ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 14

²² Srov.: Tamtéž – str. 14-15

negativně, levicové spektrum naopak řízenou ekonomiku doporučovala. Vedle ekonomických témat existovala, a dodnes existuje, řada jiných rozdílných postojů, obecně lze říci, že jakýkoli internacionalismus byl typičtější pro levici, zatímco prvky nacionalismu vždy bližší pro pravici, velmi obecně pak lze říci, že pravice prosazovala vždy požadavek individualismu, levice naopak kolektivismu. K určité nové profilaci došlo v druhé polovině 20. století, s novým vnímáním otázek lidských práv, ekologie a imigrace, kde se můžeme setkat s narušením původních schémat.²³

S pozicí obou ideologií úzce souvisí předpokládaná možnost jejich znázornění na pravolevé ose, v rámci grafického vyjádření standardních stran. V politickém systému je tento způsob relativně vhodný. K vyjádření extrémních stran je však tento způsob nedostatečný a možnost takového vyjádření do značné míry selhává. Charvát ho zdůvodňuje tak, že levou část politické osy můžeme chápat lineárně (socialismus a jeho extenze - komunismus), zatímco v pravé části spektra se o své místo dělil liberalismus s konzervatismem. Konzervatismus a jeho tradiční vnímání rodiny, církve nebo obce jsou v současnosti velmi odlišné od vnímání hodnot liberálního individualismu, a tak je toto znázornění dost zkreslené. Pro grafické znázornění Charvát navrhuje formu trojúhelníku, jehož vrcholy by tvořily socialismus-konzervatismus-liberalismus.²⁴

Pokud se zaměříme na extrémní polohy pravice a levice, začneme hovořit o pravicovém a levicovém extremismu nebo o ještě vágnějších ekvivalentech těchto termínů jako o ultrapravici a ultralevici. Tyto termíny se běžně používají, aniž by měly ustálenou výpovědní hodnotu.²⁵ Užívání termínů extrémní pravice a extrémní levice je možno považovat pro označení deskriptivní i klasifikační, zároveň v sobě nese právně-normativní vymezení, které může negativně hodnotit takto označené části politického prostoru. Termíny jako krajní pravice a krajní levice slouží především k identifikaci politických stran než hnutí a skupin, protože postrádají právě ono normativní negativní zatížení, které vyplývá z adjektiva extrémní. V tomto ohledu jsou používány také jejich synonyma jako ultrapravice a ultralevice.²⁶

Pokusíme se nyní nahlédnout na oba póly a obecně vymezit jejich základní prvky a nosné rysy, které jsou pro ně typické. Charvát hovoří o tom, že termín ultrapravice je v praxi používán pro souhrnné označení skupin, které sahají od ultrakonzervativního

---

²³ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 15

²⁴ Srov.: Tamtéž - str. 16 – 17

²⁵ Srov.: Tamtéž - str. 17

²⁶ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* - str. 12 - 13

nacionalismu přes pravicový populismus až k neofašismu a neonacismu. Je však nutné si uvědomit, že ideologický rozptyl může být velmi široký a jednotlivá ultrapravicová seskupení se mohou lišit, ultrapravicí můžeme nazývat ustálené politické strany, mimoparlamentní politické strany, občanská sdružení i teroristické organizace.²⁷

Danics ve své práci uvádí vysvětlení pojmu ultrapravice parafrází politologa Hanse-Georg Betze, který tento pojem vysvětluje přes vymezení radikálně pravicového populismu a hovoří o tom, že většina pravicově populistických stran je radikální ve svém odmítání etablovaného sociálně-kulturního a sociálně politického systému a jejich obhajoba individuálního úspěchu, svobodného trhu a drastického omezení role státu, avšak bez toho aniž se bere demokracie v potaz.²⁸

Danics dále uvádí, že pokud bychom hledali společné rysy extrémně pravicových stran, dojdeme k společné shodě, že politika pravicově extremistických stran obsahuje odmítnutí podstatných principů a pravidel demokratického státu. Nutno uvést, že se jednalo o německé prostředí s využitím rozsudků spolkového ústavního soudu. Jmenujme tyto:

- a) fundamentální rovnosti všech lidí,
- b) lidských a přirozených práv,
- c) nepoužití násilí při dosahování politických cílů,
- d) opozičních a menšinových práv,
- e) pluralismu a svobodné konkurence stran ucházejících se o státní moc.²⁹

Podle politologa Backese, je zásadní právě vztah k principu rovnosti, pravicový extremismus je podle něj obranně anti-individualistický, popírá základní demokratický požadavek na lidskou rovnost a je zaměřený proti demokratickému ústavnímu státu, místo principu stejných politických práv pro všechny preferuje nástup politického řádu, který by institucionalizoval fundamentální nerovnost lidí zakládající se na původu, výkonu, národnosti, etnické nebo rasové příslušnosti.³⁰

Jako myšlenkový základ pravicového extremismu v západních demokraciích považuje Backes antidemokratický konzervatismus, který by obsahoval:

---

²⁷ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 19

²⁸ Srov.: DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie* - str. 14

²⁹ Srov. Tamtéž – str. 14 – 15

³⁰ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 68 - 69

- a) monarchismus,
- b) nacionalismus, který člení: na kulturní společenství, světonázorové společenství, rasové společenství a dále sem řadí etnocentrismus, etnopluralismus, separatismus a populismus,
- c) fašismus,
- d) xenofobii a rasismus.³¹

Pokud shrneme body, které jsme nastínili, je možné říci, že pravicový extremismus není založen na žádné ideologické hodnotě, ale lze u něj rozeznat rozdílné projevy nacionalistických, rasistických a antiseptických prvků. Panuje zde převládající názor, že hodnota lidí je určena příslušností k etniku, národu nebo rase. Individuální práva a pluralismus jsou odsunuty do pozadí ve prospěch kolektivistických národních konstrukcí. Znakem všech pravicově extremistických variant je navíc antisemitismus, který může mít podobu náboženského, kulturního nebo primitivního biologického rasismu.³²

Někteří další autoři upozorňují, že síly současné krajní pravice vidí vhodnou možnost, jak vyjádřit nespokojenost veřejnosti s vládní politikou nebo nahrazují chybějící jasná vymezení hlavních politických stran v Evropě.³³ Popularita krajně pravicových sil totiž odráží obavy (a současně je na ně reakcí) určité části společnosti z prohlubování evropské integrace a širšího procesu globalizace, tyto obavy pramení především z pocitu, že tyto integrační proudy nemohou sami nijak ovlivnit. Míra odcizenosti a nejistoty v dnešních tradičních dělnických lokalitách vedla k zoufalé snaze o nalezení vlastní identity a smyslu, které někteří objevili v nacionalistických a xenofobních postojích krajní pravice.³⁴

Vedle zmíněných vymezení oblastí a prvků, které charakterizují krajně pravicové spektrum, stojí za zmínku pohled nizozemského politologa Case Muddeho, který tuto oblast vedle již zmíněných charakteristik (tedy mohou se opakovat) ještě více rozšiřuje a předkládá sedm definičních znaků současné krajní pravice:

---

³¹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 69

³² Srov.: Tamtéž – str. 69

³³ Srov.: Tamtéž – str. 84

³⁴ Srov.: MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu od roku 1870 po současnost*. Přeložila: Petra KŮSOVÁ. Praha: Prostor, 2004 - str. 16

- 1) nacionalismus,
- 2) iluzionismus,
- 3) xenofobie,
- 4) víra v zákon a pořádek,
- 5) program šovinistického sociálního zabezpečení,
- 6) tradiční etika,
- 7) revizionismus.³⁵

Potom, co jsme nastínili z jakých zdrojů a jaké charakteristické prvky tvoří oblast krajní pravice nebo ultrapravice, můžeme se zaměřit na opačnou stranu spektra, tedy na oblast levicového extremismu a pojmy krajní levice, či ultralevice. Vzhledem k faktu, že levicový extremismus není předmětem práce, budeme mnohem stručněji.

Charvát definuje termín ultralevice jako shrnující pojem pro celou škálu levicových ideologií komunistického, trockistického či anarchistického typu. Na rozdíl od ultrapravice zde však nepanuje všeobecná shoda, jak nakládat s komunistickými stranami, ty jsou již dlouhá desetiletí v mnoha zemích ustálenou součástí politického systému a některé z nich se běžně podílí také na vládě. Mnoho z nich prošlo od konce druhé světové války významným vývojem, který je často odvedl od „tvrdé“ leninské nebo stalinistické linie k umírněnějším variantám. Ještě obtížnější je přístup k různým skupinám, které navazují na filozofii původního marxismu odmítající revoluci a diktaturu proletariátu. Hranice, které definují prostor ultralevice, jsou tak méně zřetelné než v případě ultrapravice. Složitě jsou rovněž i vzájemné vztahy mezi jednotlivými účastníky ultralevicové scény. Etablované komunistické strany se obvykle distancují od trockistických a anarchistických skupin, jež považují za příliš radikální. Trockistické skupinky většinou oscilují mezi odmítnutím oficiálních komunistických stran a jejich kritickou podporou, zatímco anarchisté mají tendenci k odmítání jak etablovaných komunistických stran, tak trockismu. V západní Evropě však během protestních akcí dochází velmi často k jejich vzájemné spolupráci.³⁶

Levicový extremismus (komunismus, anarchismus) je založen na principu rovnosti a snaží se jej rozšiřovat na všechny oblasti života. Zatímco komunismus svým požadavkem na sociální rovnost narušuje ideu individuální svobody, tak anarchismus popírá každý stát,

---

³⁵ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 84 - 85

³⁶ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 19

protože stát „donucuje“, včetně státu demokratického. Zdůrazňováním základní lidské rovnosti jsou sice levicové extremistické doktríny ve shodě s demokratickým ústavním státem, ale aplikace této sociální rovnosti v praxi je spojena s absurdními projevy a důsledky. Levicový extremismus hlásá úplné osvobození člověka od všech společenských determinant a považuje za možné vytvořit společenský řád bez panství, který by byl tvořen rovnými a svobodnými lidmi. Nedokonalost lidí je možné překonat zformováním „nového člověka“, který by se rozešel se všemi známými formami společenského uspořádání a nastolil by stav harmonie nebo bezstátní anarchistické společnosti.³⁷

Vedle nejčastěji užívané typologie extremismu na pravicový a levicový lze tuto typologii extremismu rozšířit o náboženský extremismus, který lze souhrnně definovat jako nábožensky motivované postoje a činnosti, orientované na ustavení nebo udržení teokratického režimu, případně porušování zásadních demokratických zájmů a základních lidských práv, přičemž je potřeba odlišovat:

a) náboženský extremismus, který je přítomen ve všech velkých světových náboženstvích (křesťanství, judaismus, islám), většinou jako vedlejší proud s protidemokratickými cíli;

b) náboženský extremismus reprezentovaný kulty a sektami, které jsou z náboženských důvodů zaměřeny proti demokracii.³⁸

Někteří politologové a autoři se zabývají dalšími směry a formami extremismu, jejichž zařazení k pravicovému nebo levicovému extremismu není zcela jednoznačné. Mezi tyto druhy extremistických směrů a tendencí lze zařadit především etnický extremismus, jenž představuje akutní bezpečnostní hrozbu především pro Evropskou unii, ekoextremismus, extremismus cizinců a extremismus středu.³⁹

1.3 Kořeny pravicového extremismu v Evropě

Poté, co jsme obecně vymezili základní typologii extremismu, zaměříme se nyní podrobněji pouze na extremismus pravicový, jeho kořeny, vývoj a současnou podobu. Vzhledem k zaměření práce, tedy na pravicový extremismus ve Francii, zůstaneme pouze v evropském prostoru.

---

³⁷ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 70

³⁸ Srov.: Tamtéž - str. 70

³⁹ Srov.: Tamtéž - str. 73 – 75

Pokud se chceme později zabývat současnějšími projevy pravicového extremismu, je třeba se nejprve podívat k jeho kořenům a k ideologiím, ze kterých vycházel. Jedná se především o nacionalismus, antisemitismus, rasismus, nacismus a fašismus.

Ideologie nacionalismu vychází z představy, že lidstvo je přirozeně rozděleno do jednotlivých národů, které mají svá vlastní specifika. Charvát uvádí, že nacionalisté předpokládají, že každý národ má svůj specifický jazyk, kulturu a historická území, které ho po staletí formují. Národ tak představuje svébytnou a přirozeně vzniklou jednotku. Z této představy tak vyplývá přesvědčení, že centrem politické organizace má být národ, respektive národní stát. Cílem nacionalistů je tedy dosáhnout stavu, ve kterém územní hranice státu splývají s hranicemi etnickými, jazykovými a kulturními.⁴⁰

Různé formy nacionalismu můžeme objevit v evropské historii již v období středověku, tyto formy nacionalismu se však od novověké podoby značně lišily a společnost těmito projevy nebyla tolik ovlivňována, jak tomu bude později. Problém nastává až v 19. století, kdy se ukázalo, že v Evropě není situace, kdy by politická, etnická, jazyková i kulturní jednotka splývala. Došlo rovněž ke zjištění, že většina evropských států má na svém území různé cizojazyčné nebo etnické skupiny. Pro novověkou Evropu s konceptem národních států to začínal být problém. K dramatické změně došlo po první světové válce, kdy prohraná válka dovedla Německo k nové definici nacionalismu, a to již ne na pouhém základě jazyka, ale na základě krve. Tuto radikální proměnu lze nejlépe vidět v myšlence, že zatímco jazyk je možné se naučit a kulturu přijmout, krev kolující v lidských žilách vyměnit nelze. Důsledky takto definovaného národa byly nedozírné, menšiny již nemohly tvořit součást takto chápaného národa, a to přesto, že hovořily stejným jazykem a sdílely stejnou kulturu, jelikož pokrevně s národem totožné nebyly. Tímto způsobem došlo k umožnění nástupu dalších ideologií, zejména fašismu, nacismu, které propojily etnický nacionalismus s rasismem a antisemitismem.⁴¹

Dalším z kořenů, které do velké míry formovaly pravicově extremistické skupiny či strany je antisemitismus. Ten lze charakterizovat záští, nesnášenlivostí a předpojatostí vůči Židům jako etnické i náboženské skupině. Historicky lze antisemitismus rozdělit do tří hlavních částí.

---

⁴⁰Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství*. Praha: Asi-milování, 2013 – str. 21

⁴¹ Srov.: Tamtéž - str. 21 – 22

Nejstarším typem je náboženský antisemitismus, neboli antijudaismus, který vycházel z křesťanské tradice, která v Židech viděla především vrahy Ježíše Krista, za což měli být zatíženi dědičným hříchem a pykat za odmítnutí jediné pravé víry. Typickým příkladem takových projevů bylo vyhánění Židů ze země nebo jejich částí, omezování příslušníků židovské komunity pro výkon jejich zaměstnání, označování Židů, placení zvláštních daní a mnoho dalších omezování. Kromě takto nábožensky pojatého antisemitismu se vyskytoval antisemitismus lidový, který byl spojen s mnoha předsudky. Tyto předsudky vycházely z mnoha středověkých pověr, které se objevují i v současnosti. V 19. století byl náboženský antisemitismus nahrazen antisemitismem rasovým vycházejícím z dobových teorií o vývoji ras. Rasový antisemitismus spočíval na přesvědčení, že Židé jsou rasově oddělenou skupinou, kterou nemůže změnit ani přijetí křtu. Takto pojatý antisemitismus se vyhroutil během Třetí říše v učení nacionálního socialismu, kdy Hitler v Židech viděl ideálního nepřítele a pojmenoval je jako „mezinárodní židovstvo“. Třetím typem antisemitismu se začal objevovat po druhé světové válce a projevoval se především ve dvou oblastech, a to v popírání holocaustu a antisionismus.⁴²

Dalším z kořenů pravicového extremismu můžeme nalézt v ideologii rasismu. Ten je na rozdíl od antisemitismu jevem celkem moderním, samotný pojem rasismu se objevuje v první polovině 20. století a to také hlavně v kontextu nástupu nacismu v Německu, i když můžeme nalézt zjevné odkazy k myšlenkám, které jsou mnohem starší. Ideologie rasismu vychází z myšlenky, že rozdíly mezi jednotlivými etniky jsou vrozené a neměnné. Na základě rozdílů jednotlivých ras můžeme odvodit rasovou hierarchii, tedy nadřazenost jedné rasy nad ostatními.⁴³

Výčet ideologií, které tvořily a nadále tvoří kořeny pravicového extremismu v Evropě, zakončíme popisem dvou ideologií, jež spolu do značné míry souvisí, a to fašismem a nacismem. Pojem fašismu pochází od latinského slova „fascis“, což byl symbol starověkého Říma, lictorský svazek prutů s vetknutou sekerou, který označoval římské úředníky a který se stal také oficiálním symbolem fašismu. Poprvé se fašismus dostává k moci v Itálii v roce 1919, kdy Benito Mussolini založil svou fašistickou organizaci, kterou v roce 1921 přeměnil na politickou stranu. Itálie byla také vzorem pro Německo, kde se do popředí pomalu dostávalo nacistické hnutí. Pokud se pokusíme charakterizovat

---

⁴²Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus* - str. 23-24

⁴³Srov.: Tamtéž - str. 26

ideologii fašismu, je její základ potřeba vidět ve třech základních momentech, v odmítnutí myšlenek rovnosti (odmítnutí jak liberalismu a demokracie, tak i komunismu), v integrálním nacionalismu a v totalitním státu. Stát znamená pro fašisty hodnotu samu o sobě a měl léčit neduhy demokracie. Je potřeba také zmínit, že na rozdíl od nacismu nedocházelo k častým projevům antisemitismu a také ani rasismus nebyl pro italský fašismus nikterak výrazný.⁴⁴

Ve stejné době jako fašismus a pod jeho vlivem vznikala nacismus. Přesně definovat ideologii nacismu je v mnohých ohledech složitější, než jak tomu bylo v případě fašismu. Stále jsou vedeny rozepře o tom, jestli má být nacismus řazen spíše k levicovému nebo pravicovému politickému spektru. Pokud se vezme v úvahu název strany, kterou v roce 1920 založil Hitler, a která v Německu později převzala moc, tedy Nacionálně socialistickou německou dělnickou stranu, NSDAP, a její obsahující slova, je zjevný příklon k levici. Popírání principu rovnosti a podpora velkokapitálu však posouvají tuto ideologii jasně k radikální pravici a levici fakticky popírají. S fašismem je nacismus velmi úzce propojen, můžeme však nalézt podstatné rozdíly. Stejně jako u fašismu, také nacismus stojí na odmítnutí myšlenky rovnosti a integrálního nacionalismu, ale liší se v přístupu ke státu. Na rozdíl od fašismu, pojem státu zvláště neobdivuje, naproti tomu velmi ostře a důrazně vyhrocuje otázku krve a především rasy. Otázka rasy byla u nacismu naprosto klíčová.⁴⁵ Rozdíly mezi fašistickou a nacistickou ideologií jsou tak zjevně velmi obtížně definovatelné, obě vycházejí z nacionalismu, obě upřednostňují oproti demokracii „vládu pevné ruky“ a obě jsou rasistické. Hlavní rozdíl tkví v tom, že fašismus spočívá více na nacionalismu a zbožštění státu, nacismus mnohem více staví na mýtech a rasová otázka je u něj mnohem důležitější než u fašismu.⁴⁶

1.4 Současný pravicový extremismus

Potom, co jsme nastínili jednotlivé kořeny vedoucí k základním ideologiím, jež tvoří jádro pravicového extremismu, můžeme se nyní podrobněji zabývat současnou situací a současnou podobou pravicového extremismu. Nacistická a fašistická ideologie, jak jsme zmínili, dosáhly největšího rozmachu v období před druhou světovou válkou a v jejím průběhu. Po jejím skončení, byly oba proudy v mnoha zemích zakázány a jejich význam se zmenšil. V současnosti však různá hnutí či strany, které se inspiroují v těchto ideologiích,

---

⁴⁴ Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství* – str. 29

⁴⁵ Srov.: Tamtéž – str. 29 – 30

⁴⁶ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 70

posilují a různé skupiny se na tyto ideologie snaží navázat. Jako ideologický rámeček takových aktivit lze použít název neofašismus, respektive neonacismus. V poslední době se k vymezení krajní pravice přidává také pravice populistická, pro niž je charakteristické užívání antiimigrantské a homofobní rétoriky, nelze ji však spojovat s fašismem ani nacismem.⁴⁷

Nebezpečí extrémní pravice se týká veskrze všech národů západní i východní Evropy. Veškeré pokusy o vysvětlení, z jakých důvodů pravicově extremistické hnutí nebo strany vznikly a proč mají úspěch, závisí na široké škále proměnných. Lze mezi ně zařadit především ztrátu bezpečí v důsledku zhroucení etablovaného systému názorových jistot, rozpad práva a pořádku, pokoření a uražená pýcha, relativní nedostatek, zpochybňované hranice, všeobecné pocity frustrace a také odpor vůči pokračující imigraci. Jednotlivé faktory jsou různé pro každou zemi, společný zůstává pocit a předsudky, které oslovují širokou veřejnost a vytváří živnou půdu pro pravicový extremismus jako imigrační politika, protiunionistické ladění a zapálená víra v klady národního státu.⁴⁸

Jednotlivá krajně pravicová uskupení se v mnohých ohledech mohou výrazně vzájemně velmi odlišovat, přesto je můžeme zařadit do tří hlavních skupin: reakční populisté, neofašisté a neonacisté. V této poloze rozdělení je třeba upozornit, že názorové proudy těchto skupin se mohou v mnoha případech překrývat nebo doplňovat, tedy nelze mezi nimi nalézt jednoznačnou dělicí čáru. V tomto ohledu je zapotřebí zmínit, že pro rasistické, xenofobní a antisemitské postoje nejsou z řad příslušníků krajně pravicových skupin užívány (alespoň navenek) právě tyto termíny, ale obvykle jsou prezentovány pod souhrnný pojem „vlastenectví“. To je případ zvláště seskupení, které se řadí mezi reakční populisty a v menší míře mezi neofašisty. Pojem vlastenectví je u nich odvozován od národní historie, ta je však vykládána zkresleně a jednostranně s důrazem pouze na některé její aspekty.⁴⁹

Jako prvním z těchto základních skupin se budeme, i s ohledem na pozdější směřování práce, věnovat populismu. Politolog Charvát uvádí, že populismus není politická ideologie a dále definuje populismus takto: „*Populismus představuje styl politické propagandy, který se obrací na obyčejného člověka, jehož slibuje ochraňovat před*

---

⁴⁷ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* – str. 70-71

⁴⁸ Srov.: MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu od roku 1870 po současnost* – str. 15

⁴⁹ Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství* – str. 31

zkorumpovanými politickými elitami a státní byrokratickou mašinerií na jedné straně a na druhé straně mu nabízí rychlá a jednoduchá řešení stávajících společenských problémů. ⁵⁰

Tato vázanost na obyčejného člověka je pro populismus zásadní, avšak schopnost dosáhnout slibovaných řešení rozporuplná. Populismus cílí především na lidské emoce, především na strach (z imigrantů, komunistů/fašistů, islámu atd.) a z takto vytvořeného strachu na touhu po pořádku a spravedlnosti, které slibuje dosáhnout důrazně a silou.⁵¹

Pokud se budeme zabývat přímo termínem populismus, objevíme, že se jedná o tendenci odvolávat se na „vůli lidu“ s tím, že ho využívají politici, kteří chtějí moc získat, ale i také udržet. Takový program, který z populismu vychází, není většinou ideologický, neboť jeho podstatu tvoří především sliby, které slibují řešení nejnaléhavějších problémů. Populističtí politikové se tak obrací přímo na lid, aniž by se ohlíželi na standardní politické metody a postupy, svou podporu získávají především díky své rétorice, která je založená na nadbíhání momentálních náladám „lidu“. Z takové interpretace je zjevné, že populismus je v politice užíván velmi široce, protože ho používají hlavně opoziční politické subjekty, které se pokouší dostat k moci, ale také vládní politické strany, které si chtějí moc podržet. Populistický program takových subjektů se tváří apoliticky nebo neideologicky a tyto subjekty jsou schopny ho využívat v rámci celého spektra politických názorů, jelikož jde o kritiku vládnoucích elit a větší politické angažmá lidu. Komunikační strategie pak spočívá zejména na působení v oblasti momentálních emocí a nálad „lidu“, zvláště na ty negativní. Důraz je kladen především na podněcování xenofobie, předsudků a stereotypů, tj. na iracionálno. Takto je nebezpečný každý populismus, jež není založen na racionálních argumentech a tudíž mu lze velmi obtížně v demokracii zabránit.⁵²

Mnozí další autoři zmiňují, že populismus označuje některá politická hnutí a tradice politického myšlení. Takovéto strany a hnutí se poté prezentují jako zastánci „obyčejných“ lidí před „zkaženými“ ekonomickými či politickými elitami. Populismus jako tradice si přivlastňuje názor spočívající v tom, že přání lidu je hlavním legitimním vodítkem politické činnosti. Reprezentanti populismu se obracejí přímo k lidu, přičemž jsou schopni tvrdit, že jsou nositeli jejich nejvlastnějších zájmů a nejsou ochotni věřit žádným zprostředkujícím institucím. Populismus tak bývá spojen s jakoukoli ideou nebo ideologií, ale ve svém jádru

---

⁵⁰ Srov.: CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* - str. 71

⁵¹ Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství* - str. 31

⁵² Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 127 - 128

zůstává autoritářský a nacionalistický. Z takto definovaného pojmu populismu plyne závěr, že populistická opozice je zvláštním typem opozice, protože se stává kritikem stávajícího modelu zastupitelské demokracie, přičemž tento model chystá nahradit modelem, jenž by aspoň rétoricky prezentoval zájmy „lidu“, ale v podstatě ustupuje od klasických modelů zastupitelské demokracie. Takovým „reprezentantem“ lidu by se měl poté stát nějaký charismatický a autoritativní vůdce nebo lidové referendum.⁵³

Populistickou tématikou v celém evropském měřítku se zabýval politolog Hans Georg Betz, který určil základní oblasti, ve kterých se současně pravicově populistické strany profilují:

a) imigraci a nenávisť vůči cizincům;

b) „občanskou demokracii“ (ve smyslu obrany „malého člověka“ proti „zkorumpovanému“ státnímu aparátu);

c) neoliberalismus (kdy je kladen důraz na nízké daně a nezasahování státu do ekonomiky, s výjimkou protekcionismu národní ekonomiky, tzv. ekonomického nacionalismu; na rozdíl od dřívějších neofašistických a pravicově extremistických stran, které hledaly ekonomickou „třetí cestu“);

d) obrana tradičních hodnot, které staví do protikladu vůči levicově-liberálnímu hodnotovému komplexu.⁵⁴

Betz v této souvislosti neopomíná fakt týkající se programových požadavků stran, které často nereflektují zájmy jejich typických voličů, příkladem může být deklarovaný neoliberalismus, jež řada voličů odmítá a preferuje státní zásahy do ekonomiky.⁵⁵

Pokud se zaměříme na historický vývoj pravicového reakčního populismu, můžeme jeho vznik datovat od sedmdesátých let 20. století. První strany tohoto typu byly spojovány především s ekonomickým liberalismem a patřily mezi velké odpůrce vůči vysokému zdanění. Tento model prvních generací populistických stran byl rychle nahrazen novým typem pravicového populismu, který byl více zaměřen na nacionalismus a otázky spojené s odporem vůči imigraci, tento jev byl posléze v budoucnu stigmatem pro všechny strany této orientace. K hlavním bodům programu pravicových populistů se vždy také blížil

---

⁵³ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 127 - 128

⁵⁴ Srov.: MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003 – str. 56 - 57

⁵⁵ Srov.: Tamtéž – str. 57

program neofašistů a neonacistů. Zásadní rozdíl lze však spatřit v tom, že v pravicově populistických stranách se shromažďují lidé, kteří mají zájem o reálnou politickou činnost, zatímco mezi sympatizanty neofašistických a ještě více neonacistických skupin je tento jev zanedbatelný. Z této rozlišnosti také vyplývá zásadní rozdíl mezi pravicovým populismem a neofašismem. Pravicově populistické strany či hnutí balancují na hraně legálnosti, což jim přináší zájem médií, a také zájem potenciačních voličů, na druhé straně však tento postoj pro ně přináší označení za politické extremisty, kterému se samozřejmě populisté chtějí vyhnout. Především z těchto důvodů se obvykle straní otevřenému rasismu, ale spíše se snaží poukazovat na kulturní odlišnosti označující se za nacionalisty a ideje neofašismu a neonacismu veřejně odsuzují, přesto, že s těmito skupinami jsou schopny neveřejně spolupracovat.⁵⁶

Pokud se zaměříme na oblasti a jevy, proti kterým populisté nejvíce brojí, zjistíme, že k největším nepřátelům populistů patří v prvním sledu zejména imigranti, a to zejména přistěhovalci ze třetího světa a zároveň „nepřizpůsobivá etnika“, která jsou usazená delší dobu na území státu, ale jsou etnicky odlišná od majoritní společnosti. Příkladem mohou být Turci v Německu a Rakousku, Pákistánci ve Velké Británii nebo Arabové ve Francii. Takové skupiny, již pouze svým výskytem na území daného státu a národa působí podle populistů mnoho problémů (například nezaměstnanost, zločinnost a kulturní dezintegritu národa), a jsou tak považovány za nežádoucí. K dalším nepřátelům ultrapravicových populistů můžeme přidat politické skupiny, jako jsou komunisté, anarchisté, socialisté, liberálové a humanisté, které populisté obviňují z rozkladu přirozené soudružnosti národa. Kromě politických skupin tvoří nepřátele pravicového populismu také nadnárodní společnosti, a to jak ekonomického (Světová banka, Mezinárodní měnový fond), nebo politického (OSN, NATO, Evropská unie) charakteru. Tyto instituce jsou dle názoru ultrapopulistů vinny v tom, že jedni ekonomickými a druhí politickými prostředky omezují suverenitu národa. Mezi typické příklady skupin ultrapravicového populismu můžeme zařadit v evropském prostředí především *Front National* ve Francii nebo *Freiheitliche Partei Österreichs* v Rakousku.⁵⁷ Pro doplnění ještě můžeme uvést další hnutí a strany jako

---

⁵⁶ Srov.: CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství* – str. 31 - 32

⁵⁷ Srov.: Tamtéž – str. 32

belgický *Vlaams Blok*, dánskou *Dansk Folkeparti* nebo norskou *Fremskrittspriet*. Na jihu Evropy je potom nejvýraznější italská *Lega Nord*.⁵⁸

Vedle populismu je současná krajní pravice ovlivněna neofašismem a neonacismem. Pojmem neofašismus lze označit všechny fašizující skupiny, které vznikly po druhé světové válce, a které se neodvolávají pouze na Mussoliniho Itálii, ale většinou na Frankovo Španělsko nebo na Chile za vlády Pinocheta. Ideje neofašismu navazují na původní fašismus, ale politicky se jedná především o ideologii, která stojí na myšlenkách nacionalismu, respektive šovinismu, antidemokratismu a antikomunismu. Hlavní krédo neofašistů lze poté shrnout jako silný, zdravý a nezávislý národ ve vlastním silném státě.⁵⁹

Neonacismus navazuje přímo na hitlerovský nacismus a stručně lze konstatovat, že se jedná o sloučení rasismu a antisemitismu s militantním antikomunismem a odporem vůči rovnostářství. Hlavní důraz se přitom neklade na národ, ale na rasu. Krédem neonacisty poté je, že protivníka nelze vyhladit, ale vysloveně zničit, fyzicky vyhladit.⁶⁰

---

⁵⁸Srov.: IVALDI, Gilles. *Droites populistes et extrêmes en Europe occidentale*. Paris: La Documentation française, c2004 – str. 9 – 11

⁵⁹Srov. CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství* – str. 33

⁶⁰Srov.: Tamtéž – str. 34 - 35

2 Pravicový extremismus ve Francii

2.1 Historický vývoj pravicového extremismu ve Francii

Poté, co jsme nastínili obecné kořeny, jež vedly k rozvoji pravicového extremismu v Evropě a současné pravicově extremistické tendence, zaměříme se nyní podrobněji na vznik a vývoj pravicového extremismu ve Francii.

Pro pochopení vzniku a pozdějšího volebního úspěchu nejsilnějšího pravicově extremistického seskupení ve Francii, tedy Front national, kterému se budeme podrobně věnovat v pozdějších částech práce, je třeba zmínit základní pravicové tradice a tendence, které současný pravicový extremismus ve Francii ovlivňovaly a do značné míry etablovaly. Michel Winock rozlišuje dvě základní tradice, ke kterým pak s ohledem na historický vývoj řadí další. První je tradice kontrarevoluční pravice, která vznikla současně s Velkou francouzskou revolucí a která se důsledně staví proti roku 1789. Mezi její reprezentanty patří spisovatelé a poliční filosofové jako Joseph de Maistre nebo Louis Ambroise de Bonald, ti vnímají Revoluci jako zkoušku a trest Boží. Jejich základní myšlenka byla, že z revolučních plamenů vzejde nová a očištěná Francie, která se navrátí ke křesťanskému učení. Veškeré naděje těchto reakcionářů však byly s příchodem červencové revoluce v roce 1830 pohřbeny.⁶¹ Kontrarevoluční myšlení je založeno na myšlence, že rovnost je nepřirozená, osvícenští myslitelé to však popřeli. Společnost nemůže existovat bez elit a reprezentace státu se musí opírat o rovnováhu mezi talentem a dědičným vlastnictvím, které v podstatě „neustále obnovuje společnost“, odtud plyne obrana aristokracie, jež se rovnostářská Revoluce snaží zrušit. Edmond Burke ve svých úvahách hovoří o tom, že rozumně usměrněné zvýhodnění, jisté privilegované postavení dané rodem, není nic nepřirozeného, nespravedlivého ani politicky nevhodného. Teoretik doktríny kontrarevoluce Joseph de Maistre interpretuje Revoluci jako trest. Dle něj přivolal revoluci Bůh, aby potrestal Francii, nehodnou svého křesťanského poslání a jejíž bezbožnost vyústila v královraždu, která je národním zločinem. Francouzský lid tak popřel první pravdu, že veškerá moc pochází od Boha. Jiný velký teoretik kontrarevoluce, Louis de Bonald nevidí autoritu ve výsledku smlouvy mezi jednotlivci, což říkají filozofové, ale přichází od Boha, náboženství je podle něj důvodem existence společnosti, protože mimo náboženství nelze ospravedlnit žádnou moc ani povinnost, náboženství je tedy základním

---

⁶¹ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Praha: Academia, 1998 - str. 7- 8

kamenem každé společnosti.⁶² Pokud se tedy pokusíme shrnout z kontrarevolučního myšlení základní vize světa, lze říci, že kontrarevoluce je v podstatě náboženské myšlení, které se vymezuje proti pyšné a domýšlivé touze filozofů přeměnit člověka ve svobodného a rovnostářského jedince. Revoluce v této vizi redukuje náboženství na soukromou záležitost, pokud již náboženství vcelku nevymýtila, rozmetala sociální skupiny jako klérus a šlechtu a v různých aspektech zaútočila⁶³ také na rodinu.

Druhá, pozdější, je tradice populistické, respektive nacionálně populistické pravice. Ta sahá do období osmdesátých let 19. století a její zrod je odvozen z „éry mas“, tedy především na základě zavedení všeobecného práva, svobody, tisku, příchodu reklamy a novinových románů na pokračování. Některé její základní rysy byly ovlivněny boulanžismem.⁶⁴ Generál Boulanger viděl hlavní důvody v nenávisti vůči vládnoucímu režimu v mnoha aspektech a za silné podpory veřejnosti volal po tom, aby byla revidována Ústava. Nejdůležitější důvody k nenávisti režimu shrnul Boulanger jednoduše: radikálové hanobí centristickou republiku; klerikálové laické zákony; nezaměstnaní lhostejnost k sociální sféře; vlastenci ochablost parlamentního systému vůči Německu. Cílem pro revizi Ústavy v jeho podání již není obnova monarchie, ale zavedení vlády silné ruky, státu, který vládne a kde je lid pramenem veškeré legitimacy a svolání k lidu je pramenem veškeré autority.⁶⁵

Na politickou scénu tak počátkem osmdesátých let přichází davy, to neznamená, že teorie, které vznikly z negativního vztahu k Revoluci, by přestaly platit, bylo však nutno přistoupit na určitou přeměnu a přizpůsobit se době a požadavkům, které vyplývaly z přeměny francouzské společnosti. Pokud se pravice, která se záhy přeměnila na extrémní pravici, chtěla ujmout jiné role než pouhého zastávce aristokracie stýskajícího se po starém režimu, musela nutně oslovit i další skupiny, jež zrodil nastupující věk. Proměna spočívala v obohacení původních témat, které bylo nutno rozšířit i za cenu, že se občas snížila k bulvárnímu populistickému projevu. Je třeba si v této souvislosti uvědomit sociální strukturu tehdejšího obyvatelstva Francie, například venkovské obyvatelstvo, které tvořilo více než 60% z celkového počtu populace tehdejší Francie, a které dospělo k republikánským stanoviskům později než obyvatelstvo ve městech, pocítilo vstup do

---

⁶² Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* - str. 23 - 25

⁶³ Srov. : Tamtéž - str. 27

⁶⁴ Boulangismus bylo autoritářské vlastenecké hnutí, které chtělo přivést k moci generála Boulangeru v roce 1889. Politický program hnutí spočíval na reformách institucí. Krajní pravici bylo hnutí později přijímáno jako první zkušenost populistického a nacionalistického parlamentního odporu. AGRİKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle* - str. 47

⁶⁵ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 9

moderního světa spíše obratem k horšímu. Odchod z venkova za lepším a prosperujícím životem ve městě většinou poznamenala bída násobená vykořeněním. Z venkova se odcházelo vstříc děsivé dělnické existenci a život městského dělníka neposkytoval skoro žádnou naději.⁶⁶

Boulanženismus lze definovat nejrůznějšími způsoby – jako bonapartismus, jako předchůdce fašismu, jako populismus nebo césarismus. Hlavní síla, ale zároveň též slabina hnutí spočívala v jeho nevymezenosti. Výsledek doplňovacích voleb v roce 1887 a voleb 1889, které od sebe dělilo pouhých dvacet měsíců, byl alarmující, v prvním případě 12% a v druhém 43%. Boulanženistické hnutí v sobě kumuluje všechny aspekty politického chameleona, který se vždy dokáže přizpůsobit místním požadavkům. Boulangerovu stranu lze označit jako útočiště pro všechny, kdo byli vyhnáni z republikánského systému a kteří si udržovali naději, že v ní naleznou politickou záchranu, Boulanger nepohrdal žádným spojenectvím, jeho hnutí se zaměřilo na využití trhlin zastupitelského systému a šikovně proti sobě postavilo demokratický základ režimu a způsob jeho parlamentní vlády.⁶⁷

Vedle těchto tendencí konce 19. století se ve Francii současně rozvíjel proud antisemitismu, který propojoval lidový katolicismus s měšťanskými vrstvami, které byly orientované především protikapitalisticky. Hlavním reprezentantem tohoto proudu byl Édouard Drumont⁶⁸, který, jak uvádí Winock, také svaloval vinu na parlamentní „židovsko-zednářskou“ republiku, ale snažil se čelit „židovskému výboji“ spojením tradičních nepřátel režimu se zklamanými z „oportunistické“ republiky, zejména s proletáři. Dreyfusova aféra⁶⁹ poté rozevřela naplno vějíř extrémní pravice, vznikaly nejrůznější ligy a seskupení antisemitů, xenofobů, antisocialistů, neomonarchistů a „národních antikapitalistů“. Pro vytvoření opravdového politického hnutí to však nestačilo, rozpory mezi jednotlivými vůdci i mezi jejich doktrínami a paralelní vzestup socialismu způsobily, že se extrémní pravici nepovedlo stmelit.⁷⁰

Dreyfusova aféra položila zásadní otázku, zda je to právo jednotlivce, člověka, které má proti státu zvítězit (pozice zastánců Dreyfuse) nebo obráceně, zda je to respekt autority,

---

⁶⁶ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 35 - 38

⁶⁷ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 49 - 50

⁶⁸ Édouard Drumont byl ideolog antisemitismu konce 19.století, autor pamfletu „Židovská Francie“ /“La France juive“/ vydaného v roce 1886. AGRİKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle* - .str. 47

⁶⁹ Srov.: Dreyfusova aféra byl justiční i politický skandál, který rozdělil francouzské veřejné mínění v letech 1894-1906. Kapitán Alfred Dreyfus, důstojník židovského původu, byl obviněn z velezrady odsouzen, na základě nových důkazů byl proces znovu otevřen a Dreyfus posléze plně rehabilitován. http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/affaire_Dreyfus/117099, [vid. 23.06.2018]

⁷⁰ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 8 - 9

který se má prosadit (pozice odpůrců Dreyfuse). Jedním ze základních protidreyfusovských hnutí byla Liga francouzské vlasti, založena v roce 1898 a jejímž předním představitelem byl Maurice Barres. Mnohem radikálnější ligou byla Liga vlastenců, založená v roce 1882 a vedená Paulem Déroulèdem, ta se těšila přízni přibližně 200 000 stoupenců. Liga namířená otevřeně proti židovskému obyvatelstvu byla Francouzská antisemitská liga založená v roce 1897, a kterou řídil Jules Guérin, liga navazuje na Antisemitskou ligu Francie, kterou vedl Édouard Drumont, obě ligy se později dostaly do sporu. Guérin byl také vydavatelem vlastního časopisu *L'Anti-Juif*. Mezi další můžeme zmínit ještě Antisemitskou obchodní ligu, antisemitsko-nacionalistickou skupinu a Antižidovskou vlasteneckou ligu. Všechny tyto ligy a seskupení, které byly vytvořeny spíše na regionální úrovni a které spolu často spolupracovaly, jindy se dostávaly do rozepří a jejichž program byl v závislosti na jednotlivých případech založen na antisemitismu, nacionalismu a popírání odkazu Revuluce, společnou platformu, jak jsme zmínili výše, nikdy nevytvořily.⁷¹

Jedno velmi důležité hnutí výlučně spjaté s krajní pravíci ve Francii se však právě v tomto období začínalo formovat. Tak se na ruinách prvních lig objevilo hnutí, které bude významně ovlivňovat krajní pravici po období delším než čtyřicet let: Francouzská akce (*L'Action française*). Hnutí bylo založeno v roce 1898 Mauricem Pujoem a Henrim Vaugeoisem, k nimž se později připojil Charles Maurras, který se stal ústřední postavou a intelektuálním vůdcem hnutí.⁷² Byl to právě Charles Maurras, který k původní orientaci hnutí, tedy nepřátelské naladění vůči parlamentní demokracii, nepochybnému antisemitismu a zastávání pořádku a autority, připojil vizi, že nacionalismus by měl vyústit k přimknutí monarchie a odmítnout republikánský režim. Francouzská akce tak započala dlouhý boj za národní obrodu spjatou s obnovou rojalismu a Maurras, který se postavil do čela této proměny, se měl prosadit jako jeden z nejvyhledávanějších teoretiků francouzské pravice, především pak v období od první světové války do nastolení vichistického režimu. Hnutí své postoje uveřejňovalo ve svém časopise *Revue de l'action française* (*Revue Francouzské akce*).⁷³ Toto provokativní hnutí mělo své stoupence v mnoha sociálních skupinách (jako kontrarevoluční intelektuály, malé průmyslníky a podnikatele, katolické radikály, kteří byli postiženi republikánskými reformami atd.)⁷⁴

---

⁷¹ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 57 - 64

⁷² Srov.: CHEBEL D'APPOLLONIA, Ariane. *L'extrême-droite en France: de Maurras à Le Pen*. Nouv. éd. mise à jour. Bruxelles: Éditions complexe, 1996 – str. 145

⁷³ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 80

⁷⁴ Srov.: AGRİKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle*. Paris: Armand Colin, 2000 - str. 50

Meziválečné období je období vzniku populistické, nacionalistické a xenofobní kritiky parlamentních institucí. Tato kritika, živěná ekonomickou krizí a povzbuzená posilující levicí kulminuje vznikem mobilizací několika mimoparlamentních lig. Tyto ligy se zabývají dílčími sociálními zájmy a přímo se neúčastní volební soutěže. Mezi nejvýznamnější můžeme zařadit Národní federaci daňových poplatníků (FNC - La Fédération nationale des contribués) založenou v roce 1928, což bylo zpočátku umírněné hnutí s vizí boje proti daním, které se však později se svými 700 000 přívrženci začalo radikalizovat. Dalším hnutím byla Vlastenecká mládež (Les Jeunesses patriotes), založená v roce 1924 Pierrem Tattingerem, průmyslníkem, šéfredaktorem žurnálu „*La liberté*“.⁷⁵ Politickým cílem Tattingera bylo zavedení silné státní výkonné moci za podpory veškeré pravice, od nacionalistických formací až k pravému křídlu radikální strany. Po rozpuštění ligy Blumovou⁷⁶ vládou v roce 1936 postaví Tattinger na troskách Vlastenecké mládeže Národní a sociální republikánskou stranu (Parti Republicain national et social), které se však nepodaří pohlitit stoupence klasické pravice.⁷⁷

Za zmínku stojí ještě hnutí Zelené košile (Les Chemises vertes), což bylo venkovské hnutí založené H.Dorgèresem , autorem knihy „*Haut le fourches!*“ (Vzhůru vidle!) vydané v roce 1935. Hnutí mělo přibližně 400 000 přívrženců a jeho cílem bylo vytvořit silný stát – monarchii nebo „korporativní republiku“ – stát, který by byl decentralizovaný a zároveň respektoval struktury tradiční společnosti, tedy hodnoty a návrhy, které svou povahou již spadají do vichistického režimu.⁷⁸

Jednoznačně nejvýznamnější ligou, která vznikla v tomto období je liga Ohňových křížů (les Croix-de-Feu), kterou založil plukovník de la Rocque, vydavatel časopisu „*Pochodeň*“ (Le Flambeau). Z bývalé asociace bývalých bojovníků založené v roce 1929, se hnutí rychle rozvíjí v období 1932 a 1934, kdy dosahuje 100 000 stoupenců. Program strany je spíše mlhavý, směřující patriotismus, solidaritu, obranu malých podnikatelů a odmítání parlamentarismu. Je poznamenán příklonem k tradičním duchovním a morálním hodnotám. Až na pár radikálů, je většina členů hnutí rovnostářská a odmítá xenofobii

---

⁷⁵ Srov.: AGRICOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle*. Paris: Armand Colin, 2000 - str. 51 – 52

⁷⁶ Leon Blum byl předsedou vlády po volbách v roce 1936, byl jedním z 80 zastupitelů, jež odmítli volit pro plnou moc maršála Petěaina ve Vichy v roce 1940.
http://www.larousse.fr/encyclopedie/images/L%C3%A9on_Blum_/1313381, [vid. 24.06.2018]

⁷⁷ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 104 - 105

⁷⁸ Srov.: Tamtéž – str. 104

a antisemitismus. Přívrženci hnutí jsou formováni především z řad buržoazie, příkladem mohou být bohaté pařížské čtvrti, kde se hnutí těší největšímu rozmachu.⁷⁹

Ještě přesnější rozložení zastánců hnutí uvádí Winock, tedy v roce 1934 pocházelo 25 % členů z řad buržoazie, 41 % z řad nezávislé střední třídy, 28 % byli technici, úředníci a zaměstnanci terciální sféry atd., pouze 5 % tvořili rolníci.⁸⁰ Po zákazu lig, La Rocque zakládá v roce 1936 Francouzskou sociální stranu (La partie sociale française), která je celkem úspěšná a těsně před válkou s více než 800 000 přívrženci představuje první organizovanou francouzskou pravici. Přesto její volební úspěchy zůstanou spíše nevýrazné, mezi léty 1936 a 1939 v parlamentních volbách v průměru nepřekročí hranici 10 %.⁸¹

Kromě organizací vycházející z národního populismu, francouzské tradice nebo z kontrarevolučního ultraradikalismu, dochází na přelomu dvacátých a třicátých let ke vzniku formací, které je možné považovat za fašistické. Jednalo se ideologie, které svou inspiraci hledali především v ostatních totalitních diktaturách, především v Mussoliniho Itálii. V takových případech mluvíme o francouzském fašismu.⁸²

To je příklad hnutí Francouzská solidarita (La solidarité française), založené v roce 1933 Françoisem Cotym a Jeanem Renaudem, kteří používají násilnou xenofobní antiparlamentní rétoriku, jejich příznivců však jsou pouhé tisícovky. Jiný příklad je hnutí „francistů», založené Marcelem Boucardem v roce 1933 přesně podle italského modelu, imitující vnitřní organizaci i vojenské parády. Hnutí je financováno z italských fondů, nemělo však velkou podporu a v roce 1936 společně s ostatními ligami zaniká. Francouzská lidová strana (PPF - La parti populaire français), která byla založena v roce 1936 exkomunistou Jacquesem Doriotem, je tak jediné uskupení, které má potenciál přitáhnout k sobě masy, v roce 1938 to bylo přes 300 000 příznivců.⁸³ Základna strany byla mnohem zřetelnější než například u Ohňových křížů a dalších lig, byla tvořena bývalými komunisty a příslušníky nižšího proletariátu, přes pozdější obměnu, kdy vzrostl podíl střední třídy, měla velké problémy proniknout k jiným společenským vrstvám. PPF byla nepochybně fašistickou stranou, potrpěla si na obřadnost, znak, římský pozdrav, drsné metody a její ideologie byla založená na antikomunismu a antiparlamentismu. Postupně si Doriot začal uvědomovat, že antiklerikalismus hnutí jej vzdaluje od sympatizantů buržoazie a začal se

---

⁷⁹Srov.: AGRIKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle* - str. 52

⁸⁰Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 104 - 108

⁸¹Srov.: AGRIKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle* – str. 52

⁸²Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 110

⁸³Srov. : AGRIKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle* – str. 54

proto přibližovat více ke katolíkům. Později došlo k rozdrobení strany a strana skončila v úpadku.⁸⁴

Michel Winock ve své práci uvádí, že francouzská krajní pravice se ve dvacátém století dostala k moci pouze jednou, byla to sice zkušenost krátká, ale její význam byl nepopíratelný. Došlo k tomu za zvláštních podmínek – za okupace, kdy se určitá část krajní pravice zabydluje v roce 1940 ve Vichy. Představitelé vichistického režimu však neměli v úmyslu pouze Francii řídit, ale jejich ambice spočívala v provedení revoluce. Celý projekt formuloval Philippe Pétain, když pobídl Francouze k výzvě k „morálnímu a intelektuálnímu vzpřímení“. Revoluce měla nastolit nový řád věcí a lze ji charakterizovat v několika bodech: v odmítnutí individualismu, v odporu proti rovnostářství, ve striktní koncepci nacionalismu, ve vytvoření projektu národního sjednocení, v nedůvěře k industrialismu, v obhajobě antiintelektualismu a v odmítnutí kulturního liberalismu. Zvláště dochází k vyzdvižení důležitosti rodiny a manželství a znovu k příklonu ke katolicismu.⁸⁵

Období vichistické vlády, kdy byla extrémní pravice u moci, je, jak uvádí Michel Perottino, komplexní záležitost a ve francouzské historické vědě a politologii se můžeme v této souvislosti setkat s pojmy, jako jsou marešalismus, petainismus, kolaborantství. Někdy se také mluví o francouzském fašismu nebo o fašistickém systému vichistické vlády. Základy a vývoj tohoto systému však nelze takto zjednodušovat. Pétain je v této souvislosti často vnímán jako hrdina, člověk, který daroval svou osobnost Francii, aby zachránil národ.⁸⁶

Historický exkurz jednotlivých období, kdy se pravicový extremismus formoval a hledal své kořeny, které se později v mnoha případech odrazily v programu hnutí, kterému se budeme věnovat později tedy Národní frontě, zakončíme pohledem do poválečné Francie a ukončíme rokem 1972.

Z konce druhé světové války si francouzská pravice odnáší těžké břemeno z diskreditace vichistickým režimem a z kolaborace s německým nacismem. Dalo by se říci, že konec války znamenal na delší dobu i konec pravice ve Francii. Situaci krajní pravice v polovině padesátých let lze obecně charakterizovat asi takto: činnost krajní pravice bere sílu ze dvou rozdílných tendencí, které koexistují od roku 1945. První

---

⁸⁴ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 115 - 116

⁸⁵ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 121 - 126

⁸⁶ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy – str. 251

„národní“ ultrakonzervativní, často v područí katolicismu, néo-vichistů a populistů a druhá „nacionalistická“ odkazující se k dědictví italského fašismu a německého národního socialismu.⁸⁷

V roce 1953 zapříčinila revolta několika nespokojených podnikatelů vůči daňovým kontrolorům vznik Svazu na obranu obchodníků a řemeslníků (l'Union de defense des commerçants et artisans – UDCA) vedeným Pierrem Poujadem. Jeho ideologie byla zpočátku postavena hlavně na požadavku daňové reformy, velmi rychle se však jeho rétorika změnila směrem ke kritice stávajícího režimu. Jeho populistická, nacionalistická rétorika s prvky kritiky parlamentarismu a intelektualismu ho záhy posunula do řad krajní pravice. Poujadismus posléze rozvíjel i témata s xenofobním a antisemitským zaměřením. V parlamentních volbách v roce 1956 dosáhla UDCA značného úspěchu se skoro 12% hlasů a 52 zvolených poslanců, kdy prvního mandátu poslance dosáhl také budoucí předseda FN Jean-Marie Le Pen. V roce 1958 poujadistické hnutí slábne a mizí z politické scény.⁸⁸ Druhou možností k prosazení krajní pravice byla aspirace nezávislosti především do té doby francouzského Alžírka, kdy se krajně pravicové proudy snažily do posledního momentu udržet Alžírsko jako součást Francie. Jedním z mnoha hnutí je Národní fronta pro francouzské Alžírsko (FNAF). Po výsledku referenda z roku 1962 utrpěli stoupenci krajní pravice potupnou porážku s 9,3% hlasy. Tak období tzv. dekolonizace tedy skončila porážkou extrémní pravice. Celé období přibližně asi dvaceti let se tak pro krajní pravici jevilo velmi zoufalé, přesto se objevilo pár mužů, kteří se v řadách extrémní pravice zocelili. Jedním z nich byl i Jean-Marie Le Pen.⁸⁹

2.2 Vznik a vývoj Národní fronty

Hnutí Národní Fronty bylo založeno 5. října 1872 a do čela strany byl zvolen Jean-Marie Le Pen. Zrod hnutí však neprobíhal bez potíží. Zpočátku je hnutí z velké části kontrolováno bývalými příslušníky z hnutí „Nový řád“ (Ordre nouveau)⁹⁰, kteří byli také zvoleni do vedení strany, François Brigneau se stává místopředsedou a Alain Robert, vysoký činitel Ordre Nouveau zastává funkci generálního tajemníka hnutí. Vliv Ordre nouveau však postupně slábne a pozice Jean-Marie Le Pena začíná sílit. Někteří z bývalých

---

⁸⁷ Srov.: SOUS LA DIR. DE PIERRE BRÉCHON. *Le Discours politique en France: évolution des idées partisans*. Paris: La Documentation française, 1994 – str. 16

⁸⁸ Srov.: SOUS LA DIR. DE PIERRE BRÉCHON. *Le Discours politique en France: évolution des idées partisans*. Paris: La Documentation française, 1994 str. 17

⁸⁹ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 141 - 152

⁹⁰ „Ordre nouveau“ bylo aktivistické neofašistické hnutí nacionalisticky revolučními tendencemi založené v roce 1969 a rozpuštěné v roce 1973. CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* - str. 9

představitelů Ordre Nouveau (Alain Robert, François Brigneau) se však s touto situací nechtějí spokojit a proti Le Penovu vedení strany se postaví, zakládají hnutí „Front“ (Čelně) a současně chtějí ovládnout FN.⁹¹ Jean-Marie Le Pen proto Alaina Roberta z funkce generálního tajemníka odvolává. Na konci roku 1973 tak existují dvě FN, první řízená Le Penem a druhá Alainem Robertem. Celou záležitost řeší soud, který rozhodl, že právo používat název FN má Jean-Marie Le Pen. Strana však zůstává nevyrazná. Alain Robert a jeho sympatizanti zakládají Stranu nových sil (Parti des forces nouvelles – PFN), která od roku 1974 do roku 1981, byla pro FN stranou konkurenční a hnutí do značné míry zastíňovala.⁹²

Pokud jsme v předešlé kapitole hovořili obecně o pramenech a tradici extrémní pravice ve Francii, je potřeba uvést z kterých událostí a tendenčních proudů ideologie FN vycházela. Národní fronta vidí první zdroj své ideologie v odmítnutí odkazu Velké francouzské revoluce z roku 1789, podle FN toto datum zapříčinilo vznik a existenci dvou zneprátelených Francií, jedna pevně připoutána k neměnnému přirozenému pořádku, který považuje za posvátný pojem „národa“ a druhou, založenou na lidských právech a svobodě názoru. FN se staví k myšlenkám kontrarevoluce, Josepha de Maistre a Louise Bonalda, kteří velebili ideu Francie jako dědičné decentralizované monarchie, ve které by katolická církev garantovala morální řád. Pro ně bylo království božského původu, který svou legitimitu nachází v pomazání krále Chlodvíka, prvního křesťanského krále Francie v roce 496. Tato událost byla vzpomenu FN v roce 1996, jako původní událost vzniku Francie. Ideologie FN je protknuta také myšlenkami politika a spisovatele Charlese Maurrased a nacionalismem hnutí Francouzské akce, které propagovalo silnou monarchickou moc, zproštěnou stran a parlamentu a upřednostňující vliv tradičních hodnot a roli rodiny, obce a venkova.⁹³

Národní fronta sdílí také odkaz francouzských lig, které v letech 1880 a 1939 chtěly nastolit autoritářskou Republiku řízenou „mužem seslaným samou Prozřetelností“ a zvoleným většinou z lidu. Z myšlenek boulanženismu si FN vypůjčila jeho agresivní nacionalismus a kult armády. Ideu „národa“ převzala FN od spisovatelů a politiků Maurice Barrèse a Paula Déroutèda, kteří byli známí pro svůj xenofobní patriotismus. Odpor Národní fronty jak k socialismu, tak k liberální demokracii a její úmysl zlákat dělnické

---

⁹¹ FN – zkratka pro „Front national“ (poznámka autora DP)

⁹² Srov. WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 154 - 155

⁹³ Srov. : CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National*. Toulouse: Editions Milan, 1998 – str. 6

voličstvo ji řadí po bok fašistických hnutí. Řada vedoucích činitelů FN si pochvalovala Národní revoluci maršála Petaina, tedy vichistický režim a k fašismu měla pozitivní nebo minimálně ambivalentní postoj. V této souvislosti je však potřeba uvést, že elektorát FN nelze omezit na voliče svázané s nostalgií kolaborace. Na druhou stranu, hodnoty odboje, historická pravda o nacistické okupaci je často vedoucími činovníky hnutí popírána.⁹⁴

Rétorika FN proti elitářství a finančnímu kapitalismu a její xenofobní populismus pokračuje v přímé linii s hnutím poujadismu, vedeného Pierrem Poujadem. Protesty proti daňové politice státu a preference malých nezávislých firem a podniků vůči velkým kartelům jsou dědictvím poujadistického vlivu v ekonomickém programu FN. Národní fronta je také stranou, která odmítá dekolonizaci a především ztrátu Alžírsko. Mnoho z členů FN se aktivně účastnilo bojů v alžírské válce a strana měla mnoho přívrženců také u tzv. „pieds-noirs“⁹⁵. Nevraživost hnutí vůči gaullismu, označování muslimů jako nemožných jakékoli asimilace vychází právě z této ztráty. Tendence extrémní pravice, které FN implementovala do své ideologie lze tedy shrnout v nepřátelství vůči demokratickým principům, které jsou pilířem Republiky, v autoritářském a odmítavém postoji k demokracii a v praktickém nacionalismu, který nelze zaměňovat s patriotismem.⁹⁶

Vraťme se však nyní opět k počátkům existence hnutí. Po neúspěchu v prezidentských volbách v roce 1974 je pozice lídra FN oslabena, přesto se stále snaží bojovat s konkurenční PFN a pokouší se navázat spolupráci s jinými v mnoha ohledech ještě krajnějšími skupinami, od národních socialistů, přes neofašisty až po integristické katolíky. Členem hnutí zůstává také bývalý frankista a příslušník hnutí SS Pierre Bousquet, který byl zodpovědný za vydávání časopisu „*Militant*“.⁹⁷ Přes snahu seskupit roztržštěné části extrémní pravice zůstává FN nadále spíše okrajovou stranou, a po neúspěchu v parlamentních volbách v roce 1978, kdy byla předstížena i konkurenční PFN, v ní sílí interní politický tlak. Seskupení kolem žurnálu „*Militant*“ začíná považovat Jean- Marie Le Pena za málo důrazného a v roce 1981 hnutí opouští. Le Pen začíná ve svých výstupech zdůrazňovat liberalismus ekonomických postojů a velmi ostře se vyjadřovat k imigraci

---

⁹⁴ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National*. – str.7

⁹⁵ „Pieds-noirs“ – Francouzi evropského původu, kteří se usadili v severní Africe, až do období nezávislosti Alžírsko. Srov.: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pied-noir/60796>, [vid. 28.06.2018]

⁹⁶ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* - str. 7 - 8

⁹⁷ „*Militant*“ – Bouletin FN publikovaný FN jako vnitrostranický žurnál mezi lety 1974-1975. Založený Pierrem Bousquetem, bývalým členem SS a pokladníkem FN. CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* - str.10

a k pocitům nejistoty.⁹⁸ Strana vydává program s názvem „*Droite et démocratie économique*“, kde poprvé hlásá a slibuje snížení daňové zátěže pro malé a střední podniky, omezení sociální ochrany a dávek a omezení daňe z příjmu. Poprvé se také v prohlášeních strany objevuje slogan: „*Jeden milión nezaměstnaných, jeden milión přebytných přistěhovalců*“.⁹⁹

Během voleb v roce 1981 pokračuje konkurenční boje extrémně pravicových seskupení FN a PFN, přesto ani jedna z nich neuspěje a zdá se, že extrémním pravicovým stranám ve Francii odzvonilo. Začátkem osmdesátých let se však objevuje pro FN nový impuls pro posílení, a to především v souvislosti ideologickým proudem „nová pravice“, jež kladla důraz na nerovnost, rasismus, elitářství a odvolávala se na evropskou kulturu. V roce 1969 došlo k založení Sdružení pro vědu a studium evropské kultury (Groupement de recherche et d'étude pour la civilisation européenne – GRECE), které mělo za cíl vybudovat „novou pravicovou kulturu“. V počátcích vytvářela síť názorových organizací, později pronikla do tisku, prostor dostává například v kulturní rubrice „*Le Figaro-Magazine*“. V roce 1974 je bývalým členem CEFRESU založen „Klub Orloje“ (Club de l'Horloge), který sdružuje vysoké funkcionáře a posluchače vysokých škol a usiluje o to, aby mohla „nová pravice“ tímto způsobem proniknout do významných pravicových stran. Tak je sice počátkem osmdesátých let extrémní pravice sice velmi slabá, ale její ideologie začíná být pevnější.¹⁰⁰

Od poloviny sedmdesátých let je francouzská společnost v hluboké hospodářské a společenské krizi, která je charakteristická zpomalením ekonomického růstu, růstem inflace, vzestupem nezaměstnanosti, prohlubováním sociálních nerovností a tříštěním společnosti. Francouzi si začínají uvědomovat, že krize je dlouhodobá a že levice není schopná tuto situaci řešit, začínají být zklamaní a deprivováni. Postupně se projevuje také nárůst kriminality a do popředí se dostává pocit nejistoty. Od roku 1983 začíná vznikat také řada spolků mezi přistěhovalci, kteří jsou v té době odsouváni na druhou kolej, navíc jsou rozpolčení mezi klasickou integrací a setrváváním v národnostních nebo jiných skupinách, čímž se dostávají do rozporu s tradičním francouzským modelem integrace. Naproti tomu sílí tendence směřující k vymezení identity, vzhledem k hospodářské krizi začínají

---

⁹⁸ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 157

⁹⁹ *Un milion de chômeurs, c'est un milion d'immigrés de trop*. CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* - str. 11

¹⁰⁰ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 157

Francouzi mít pocit, že začínají být zaplaveni cizinci. Proudý nacionalismu, populismu a xenofobie se tak daly rychle do pohybu.¹⁰¹

V tomto kontextu je potřeba přiblížit vztah FN k imigrantům. FN se oficiálně zatím nehlásí k nadřazenosti ras, ale k určitému diferencialismu, totiž k nutnosti, aby každý národ žil odděleně od druhého z důvodu naprosté neslučitelnosti vzájemných kultur. Pro FN je nutné, aby populace země zůstala homogenní od svého počátku, a ve svých programových prohlášeních vztahují francouzskou identitu k francouzské krvi, pouze cizinci evropského původu, katolického vyznání jsou schopni asimilace a odmítají integrovat jiné kultury, především cizince z oblasti maghrebu, ale i celé Afriky. FN požaduje definitivní odsun cizinců, tvrdí, že je Francie zahlcena přistěhovalci z třetího světa, což způsobilo zhoršení životní úrovně Francouzů a proto požaduje také okamžité zastavení nově příchozích.¹⁰² Le Pen v kontextu vymezení identity prohlašuje, že národ je společenstvo stejného jazyka, zájmů, rasy, paměti národa a kultury, ve které se člověk rozvíjí. Je svázán se svými kořeny, svými předky, svou milostí a dědictvím. Všechno, co jedinci národ předává od narození má nedocenitelnou hodnotu.¹⁰³

S otázkou a přístupem k imigraci ve FN je spojeno založení vědecké rady FN v roce 1988. Byla to iniciativa hlavně Bruna Mégreta¹⁰⁴, který podporoval zřízení rady jakožto orgánu, který měl rozmýšlet ve středně a dlouhodobém časovém horizontu výběr politických témat FN. Cíl rady měl být zvláště v tom, že měla přinést na určité konkrétní společenské problémy odborný pohled specialistů. Jedním z viceprezidentů rady se stává Pierre Milosz, specialista na právní a ekonomické otázky FN, který v roce 1990 spolupracuje na dvou studiích, první pod názvem „Cena imigrace“, (*Le Coût de l'immigration*) a druhá o rok později, „Cizinci a nezaměstnanost ve Francii“, (*Les Étrangers et le chômage en France*). Obě dvě publikace se staly základem politické tematiky FN, tedy odmítání imigrace, a to již na vědecké úrovni, tedy expertízami, podloženými fakty čísel a odvozených souvislostí. Tyto dvě publikace hrají základní roli v tom, jak všichni další mluvčí FN nebo novináři nakloněni Le Penovi, budou prezentovat a nakládat s výkladem otázek o návratu uprchlíků do jejich země původu nebo o problému

---

¹⁰¹ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 157 - 159

¹⁰² Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 27

¹⁰³ Srov.: WINOCK, Michel. *La France politique: XIXe - XXe siècle*. Éd. rev. et augm. Paris: Éd. du Seuil, 2003 – str. 284

¹⁰⁴ Bruno Mégret – v roce 1988 číslo dvě ve stranické hierarchii FN, koncem roku 1998 se dostává do sporu s Jen-Marie Le Penem, ze strany odchází a zakládá novou stranu MNR (Mouvement national républicain), https://www.lemonde.fr/politique/article/2011/07/27/les-numeros-deux-du-fn-3-4-bruno-megret-le-technocrate_1550919_823448.html, [vid. 30.06.2018]

nezaměstnanosti ve Francii. Prvním základním údajem, který z obou Miloszových studií vyplývá, je skutečnost, že náklady spojené s imigranty vyšly stát v roce 1989 na 210 miliard franků a že zaměstnávání cizinců mělo za následek nezaměstnanost miliónu Francouzů. V tomto ohledu pro FN velmi „vzácná“ zpráva Pierra Milosze umožnila lídrům hnutí posunout jejich myšlenky, ideje a xenofobní slogany na úroveň, která byla vědecky podložena. V roce 1992 zakončuje Pierre Milosz svůj odborný článek slovy: *Nacionalisté všech zemí, spojte se! (Nationalistes de tous les pays unissez-vous!)* a Jean Marie Le Pen vzdává holt intelektuální osvícenosti a čestnosti svého ideologického experta slovy, že mít pravdu je dobré, ale prokázat ji, je ještě lepší. Později se díky Miloszově zprávě objevují tituly jako „*Nejdříve Francouzi!*“ (*Français d'abord !*), nebo Le Penův titulek „*Imigrace: neštěstí pro Francii*“ (*Immigration: malchance pour la France*), který se objevil v Miloszově publikaci „*Imigrace bez záště a pohrdání, čísla, která se vám snaží skrýt!*“ (*L'immigration sans haine ni mépris, les chiffres que l'on vous cache!*). Tato kniha, jejíž předmluvu napsal právě Le Pen, upozorňuje na odhalení skutečnosti, kterou se vládní moc snažila zamaskovat, a to, že cizinecké kolonie usídlené ve Francii čítali 6 600 000 osob a stály stát 280 miliard franků za jediný rok 1995.¹⁰⁵ V předmluvě knihy si Jean Marie Le Pen vzdává čest také sám sobě, za to, že rozpoznal přínos svého specialisty, a to slovy: „*Je k naší cti, že jsme jako první dokázali vysvětlit, v čem imigrace ohrožuje naši společnost a ruínuje její rovnováhu. My jsme byli první, díky Pierrovi Miloszovi, kdo odhalil toto nebezpečí.*“¹⁰⁶

S obavou z imigrantů je spojena ještě jiná obava voličů FN, a to obava ze ztráty bezpečí a z delikvence. S touto obavou se můžeme setkat jak u stranických špiček FN, tak u mnoha Francouzů. Winock uvádí, že existuje řada studií, které prokázaly, že vztah mezi objektivní ztrátou bezpečí a pocitem ohrožení bývá často velmi slabý. Pocit ztráty bezpečí většinou není výsledkem osobní, ale kolektivní zkušenosti, tedy výsledkem zkušenosti celé sítě a systému vztahů, do kterých je člověk začleněn. Takový přehnaný strach z násilí je právě u voličů FN velmi silný. Výsledkem ankety z roku 1986 provedené v Grenoblu bylo zjištěno, že voliči FN jsou sice vystaveni objektivnímu nebezpečí daleko méně než ostatní, nebezpečí se však obávají mnohem více než ostatní. Nebezpečí pramenící v konkrétní podobu nějakého násilného jevu (krádež, agresivita, atd...) se zdá o to nebezpečnější, že je úzce spojeno s cizím a neznámým pachatelem, 56% voličů extrémní pravice se domnívá, že

---

¹⁰⁵ Srov. : TAGUIEFF, Pierre-André. a Michèle. TRIBALAT. *Face au Front national: arguments pour une contre-offensive*. Paris: La Découverte, 1998 – str. 30 - 39

¹⁰⁶ Srov.: Tamtéž – str. 39 – 40

původci násilí jsou především cizinci (oproti 28% u ostatních voličů) a přistěhovalecvi se pro ně stává příznakem invaze, kdy roli obětního beránka hraje právě přistěhovelec.¹⁰⁷

V oblasti bezpečností politiky tak má FN represivní vizi společnosti a profituje z legitimního požadavku dodržování autorit, vzniklým v souvislosti ze ztráty občanských hodnot. Právo a bezpečí je podle FN součástí republikových hodnot. FN klade reálné nebezpečí a ohrožení státu do souvislosti s hrozbou a obav z přílivu cizinců. Podle FN je nebezpečí a nejistota důsledek úpadku a nedůrazu státu, chce proto zpřísnit Trestní zákoník a znovu zavést trest smrti, který by byl zárukou svobody pro všechny občany.¹⁰⁸

Národní fronta se v devadesátých letech také angažuje v oblasti justice. Mezi její hlavní cíle patřilo odstranit zpolitizovanost úřadů a omezit vliv odborů. Dále požaduje znovuzavedení nesnížitelných trestů, které by redukovaly možnost opětovného spáchání trestního jednání. FN schvaluje automatickou expatriaci delikventů, cizinců a zrušení sociální pomoci recidivistům. Dále FN požaduje trest smrti pro odsouzené za vraždu dítěte, teroristy, a překupníky drog. V preventivní oblasti kriminality FN usiluje o zrušení sociálně-výchovných programů ve věznicích a omezení návštěv vězňů. Dále silně doporučuje rozšířit výcvik dozorců ve věznicích, především v manipulaci a použití střelných zbraní a podporuje privatizaci věznic.¹⁰⁹

Koncem devadesátých let narůstá ve straně nespokojenost, toho využívá umírněná pravice a FN se snaží více izolovat. Po komunálních volbách v roce 1988, které nebyly pro stranu úspěšné, se strana reorganizuje, což má za následek, že ve straně dostává více prostoru Bruno Mégret, který se tak v hierarchii stranického systému stane osobností číslo dvě. Strana ve stejném období začíná cílit na tvrdé ideologické jádro francouzské extrémní pravice, na antisemitismus, a to v souvislosti se zednářstvím. Všechny výroky a obviňování Židů navazují na analýzu, kterou na počátku století prezentoval Charles Muarras, který poukázal na to, že moc konfiskují „čtyři konfederované státy“: Židé, cizinci, zednáři a protestanti. Antisemitské výroky se stupňují, evropský poslanec FN Claude Autant-Lary v jednom interview prohlašuje, že FN je bohužel jediná strana, která se snaží dělat aspoň něco na obranu Francie a obranu národní kultury, a že současnou levici ovládá mezinárodní kinematografické židovstvo, kosmopolitismus a internacionalismus. Následovalo zpochybnění židovské genocidy za druhé světové války, kterou nazval „domnělou“.¹¹⁰ Ještě

---

¹⁰⁷ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 169 - 170

¹⁰⁸ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 28

¹⁰⁹ Srov.: Tamtéž - str. 29

¹¹⁰ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 178 - 180

skandálnějším výrokem přispěla v tomto kontextu manželka Bruno Mégreta, Catherine Rakowska, která prohlásila, že mezi jednotlivými rasami jsou rozdíly, a že existují rozdíly mezi lidmi. Národní fronta navíc propagovala myšlenku, že Židé manipulují politický i ekonomický život.¹¹¹ Michel Perottino uvádí v této souvislosti myšlenku, že svět ovládaný Židy je ještě dnes klasickou představou části extrémní pravice, což byl i případ Le Pena, tyto lidé se ve většině případů dávají pozor na to, co říkají, ale občas něco unikne i na veřejnosti. U stoupců Le Pena se tudíž předpokládá, že jsou rasisté, i když on sám tento fakt popírá. Židé měli v této logice celosvětový rozměr a byli proto nebezpečnější. Tento pohled byl také důvodem, proč Le Pen podporoval Sadáma Husajna v době před válkou v Zálivu.¹¹²

Urážející výroky proti Židům vyvolávají i v samotné straně protikladné reakce a někteří funkcionáři a poslanci FN vystoupili ze strany a Le Penova popularita byla silně nehlodána, FN hrozilo, že se ocitne na okraji politické scény.¹¹³ FN musela přijít s něčím novým a angažovat se více v jiných oblastech politického dění. Zaměřila se proto, vedle jiného, také na ekonomické a sociální otázky.

V ekonomických otázkách FN dlouho sledovala teze ultraliberalismu a bránila se všem formám ekonomické intervence státu. V roce 1993 přichází s programem „300 opatření pro obnovu Francie“ (*300 mesures pour la renaissance de la France*), ve kterém se od ultraliberalismu začíná odvracet a hledá tzv. třetí cestu, někde mezi kapitalismem a socialismem, kterou později obohacuje určitými formami ekonomického protekcionismu.¹¹⁴

FN vychází z francouzské tradice k odporu k daním, navrhuje snížení daní firmám a společnostem a pro malé a střední podniky navrhuje zrušení tzv. profesní daně, dále navrhuje snížení daně z příjmů, kterou pokládá za nespravedlivou, redukovat zdanění nejbohatších občanů a zvednout výši daně z přidané hodnoty (TVA). A na konec slibuje snížení odvodů pro zaměstnavatele za platbu sociálního pojištění svých zaměstnanců.¹¹⁵

V problematice zaměstnanosti je FN nadále přesvědčena, že hlavní příčinou nezaměstnanosti jsou i nadále imigranti a požaduje zavedení „národní“ preference, která by upřednostňovala přijímání zaměstnanců a naopak v situacích opačných, preferovala

¹¹¹ Srov. : CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 40 - 41

¹¹² Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 250

¹¹³ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 180

¹¹⁴ Srov. : BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français*. Nouvelle éd. Paris: La documentation française, 2005. Études – str. 39

¹¹⁵ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 19

výpovědi podávané cizincům. FN se dále pokouší odradit podniky při přijímání cizinců zřízením daně na konkrétní pracovní pro pozici imigranta, která by se odvíjela od země původu. Všechna tato nařízení a FN chce pozměnit v Zákoníku práce.

Co se týká sociální politiky a především sociálních výhod, FN je nadále také pro třicetidevítihodinový pracovní týden a pět týdnů placené dovolené, chce zlepšit postavení úředníků. V oblasti sociálního pojištění požaduje FN zřízení dvou oddělených „výplatních pokladen“, jednu pro Francouze a druhou pro cizince a to hlavně v případech vyměrování a vyplácení starobních důchodů. Dále chce FN přehodnotit výši rodinných příspěvků a v případě cizinců je úplně zrušit.¹¹⁶

V mnohých ohledech lze považovat tuto různorodou syntézu jako selhání extrémní pravice, která nebyla schopna vytvořit ekonomicky koherentní doktrínu. Později v roce 2002 posune tento program opatření a doporučení ještě dál sám lídr Jean-Marie Le Pen, který prohlásí: „*V sociálních oblastech jsem příznivec levice, v ekonomických pravice a v otázkách národních jsem Francouz.*“¹¹⁷ Tento Le Penův přístup nejvíc koresponduje s přirozeností jeho voličů, která spočívá na dvou hlavních pilířích, na jedné straně svět dělníků a na straně druhé střední měšťanstvo (řemeslníci, obchodníci a střední podnikatelé).¹¹⁸

V oblasti zahraniční politiky spatřuje FN dva úhlavní nepřátele, Evropskou unii a Spojené státy americké. Národní fronta vycházející z přesvědčení, že pouze národ a rodina jsou instituty garantující rozkvět Francouzů, odmítá účast Francie v nadnárodní Evropě, ve které by ztratila svou suverenitu a odmítá federální Evropu založenou na Maastrichtské smlouvě, ovšem myšlenku Evropské unie jako takové neodmítá.¹¹⁹ Podle FN je Evropa, v maastrichtské podobě a řízená z Bruselu, strojem na ničení národů a jejich obyvatel, kde moc drží v rukou vysocí, anonymní a neodpovědní úředníci. Od roku 2000 se FN aktivně zabývala tématem vystoupení Francie z EU a v roce 2002 se důrazně zpochybnila všechny dosavadní smlouvy (Maastricht, Schengen) a vznesla požadavek na zrušení Evropské komise a zorganizování celonárodního referenda o vystoupení z eurozóny.¹²⁰

---

¹¹⁶ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 18 - 19

¹¹⁷ Srov. : BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 39

¹¹⁸ Srov. : Tamtéž

¹¹⁹ Srov. CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 22 -23

¹²⁰ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 40 - 41

Společně s antievropskou tematikou se u FN po řadu let vyvíjel silný antiamerický postoj, založený v odmítnutí nového světového pořádku. Antiamerikanismus Národní fronta vyjádřila poprvé v letech 1990-1991 během již zmiňované války v Zálivu, kdy Le Pen popporoval Saddáma Husajna, poté v kritice intervence NATO v Kosovu v roce 1999, kterou Le Pen nazval divadlem Evropy a Francie a ostře zkritizoval postoj amerického prezidenta Billa Clintona v účasti v celém konfliktu. V roce 2002 Národní fronta ještě jednou prohlásila za zločinné a barbarské chování anglosaského světa a to v otázce embarga proti Iráku, kdy vznesla požadavek na okamžité odmítnutí tohoto embarga.¹²¹

Kapitolu popisující zrod a vývoj strany s jejími postoji a programatikou zakončíme pohledem do její organizační struktury. Ta je v prvé řadě silně personalizovaná svým prezidentem a svou pevnou hierarchií, která v podstatě nezná nějakou vnitřní demokracii. Jean-Marie Le Pen jako prezident FN zcela kontroluje veřejný profil a život strany. Úspěch strany je tak závislý právě na obrazu svého lídra. Hlavním výkonným orgánem strany je politické byro (le bureau politique), které čítá čtyřicet členů, později čtyřicet devět členů, ale v podstatě o ničem nerozhoduje. Členové tohoto byra jsou voleni centrálním výborem strany (le comité central), který je složen ze 120 členů. Tento výbor se poté schází dvakrát až třikrát do roka. Členové výboru jsou voleni na kongresu strany, který se pořádá obvykle každých čtyři až pět let. Vedle těchto orgánů existuje ještě Národní rada strany (le conseil national), která je spíše formálním uskupením sdružující členy Národního výboru a vybraných osobností jmenovaných prezidentem strany. FN také jmenuje jednoho tajemníka v každém správně-administrativním regionu a v každém departmentu.¹²²

Při zkoumání politického aparátu FN je potřeba zmínit, že ve straně od počátků působily dvě soupeřící skupiny, jedna kolem Bruna Gollnische a z prostředí generálního tajemníka a druhá, kolem Bruno Mégreta, který byl po Le Penovi označován jako druhý muž strany. První skupina dohlížela na svazy a spřátelené spolky hnutí, druhá skupina se zaměřovala na působení v parlamentu a snažila se ovlivňovat ideologii strany.¹²³ Později se rivalita zúžila na spor dvou osobností, Le Pena a Bruno Mégreta o budoucí vizi strany. FN jako hnutí samo proti všem pro Le Pena a transformaci FN v respektovanou politickou stranu pro Mégreta, který odmítá autokratické vedení, extremistická rozhodnutí a úmysly

---

¹²¹ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 40 - 41

¹²² Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 14 - 15

¹²³ Srov.: Tamtéž

strany. Spor vyústil v Mégretův odchod a založení jeho strany MNR (Mouvement national républicain) v roce 1999.¹²⁴

2.3 Elektorát a volební výsledky Národní fronty v letech 1974-2002

Elektorát Národní fronty je z velké většiny tvořen lidovým, městským voličstvem mužského pohlaví, které dosáhlo základního či středoškolského stupně vzdělání. Hlas pro FN často pocházel také od levice, volba pro FN tak byla volbou protestu, která se později stala důvodem k podporování strany.¹²⁵ Volební hlas pro FN demonstruje do konce tohoto období nejistotu a traumata městské postindustriální Francie, zbavené svých tradičních sociálních hodnot, podlomenou ekonomickou recesí a nezaměstnaností a konfrontovanou se změnou způsobu života moderní doby. Tradiční alternace pravice-levice v osmdesátých a devadesátých letech přestala být pro voliče zajímavá a toto odmítnutí tradičních stran FN využila ve svůj prospěch tím, že se pro voliče prezentovala jako jediná nevyzkoušená alternativa. Mezi hlavní zájmy voličstva FN se tak střídavě dostávaly otázky spojené se zaměstnaností, imigrací a nejistotou spojenou s úrovní bezpečnosti a není náhoda, že hlas pro Le Pena v prvním kole prezidentských voleb v roce 2002 byl odůvodněn voliči především z obav z bezpečnosti (74 %), z imigrace (60 %) a z nezaměstnanosti (31 %).¹²⁶

Hlas pro FN je také spojen s obavami a se skrytou nejistotou vzhledem k novému uspořádání světa, s jeho proměnlivostí a se stupňující se globalizací, s řešením nových výzev spojených s nadnárodní integrací, především s rolí Francie v rámci Evropské unie.¹²⁷

Profil elektorátu FN se velmi znatelně proměnil od počátku osmdesátých let, kdy se jednalo spíše o prototyp voliče „měšťáka“, což se projevilo především ve volbách do evropského parlamentu v roce 1984, v devadesátých letech byl pak volič FN více „proletářský“. Od roku 1980 byl elektorát FN tvořen především malými obchodníky a řemeslníky. Během prezidentských voleb v roce 1988 podporovalo kandidaturu Le Pena 19 % dělnictva a 27 % řemeslníků, obchodníků a šéfů podniků. Základna dělnického voličstva pro FN velmi posílila během prezidentských voleb v roce 1995, kdy podpora dělníků byla kolem 30 %.¹²⁸

---

¹²⁴ Srov. Srov. DUHAMEL, Éric a Olivier FORCADE. *Histoire et vie politique en France depuis 1945*. Paris: Colin, 2005 – str. 188

¹²⁵ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 42

¹²⁶ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 21

¹²⁷ Srov.: Tamtéž, str. 22

¹²⁸ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 25

Rozložení voličských hlasů v těchto prezidentských volbách můžeme doplnit o další statistiky, Le Pena dále podpořilo 25 % nezaměstnaných a 18 % zaměstnanců. V tomto ohledu je vhodné upozornit, že v těchto volbách tvořil podíl voličů FN pouze 7 % vedoucích pracovníků a volných profesí (profese většinou vyžadující vysokoškolské vzdělání) a 11 % důchodců. Elektorát tvořili v podstatě pouze muži a podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí nepřekročil 9 %. Zajímavým faktem těchto voleb je, že socialisté od roku 1988 nejvíce ztratili a přepustili své hlasy právě extrémní pravici, a tak pouze 53% voličů pocházelo z pravého spektra.¹²⁹

V prezidentských volbách v roce 2002 pak FN v podstatě dosáhla z pohledu volebního elektorátu naprosto protichůdného výsledku, kdy Le Pen získal 19 % hlasů od řemeslníků a obchodníků a 30 % od dělníků. Z hlediska pohlaví, zůstává nevyrovnanost s velkou převahou mužského voličstva konstantní, v těchto volbách získá Le Pen 21 % hlasů od mužů a pouze 13 % od žen. Na druhé straně se FN snaží zabodovat u různých věkových kategorií, ale naprosto bez úspěchu zůstává u nejmladší volební generace, tedy u voličů ve věku od 18 do 24 let, která se vyjádřila pouze 7 % ve prospěch Le Pena v druhém kole prezidentských voleb.¹³⁰

Sociologické složení elektorátu FN během prezidentských a parlamentních voleb 2002:¹³¹

	Prezidentské volby		Parlamentní volby
	1. kolo	2. kolo	1. kolo
	J.-M. Le Pen	J.-M. Le Pen	FN
Celkově	17	18	11
Pohlaví			
Muži	21	26	13
Ženy	13	11	10
Věk			
18 - 24 let	16	7	6
25 - 34 let	17	22	13
35 - 44 let	16	19	13
45 - 59 let	19	18	13
60 - 69 let	18	22	9
70 let a více	15	17	10
Povolání			
Dělníci	30	31	15
Zemědělci	20	17	-
Řemeslníci, obchodníci	19	19	12

¹²⁹ Srov. : CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 42 - 43

¹³⁰ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 24 - 25

¹³¹ Srov.: Tamtéž

Vedoucí pracovníci	8	9	7
Technici, odborní pracovníci	14	13	9
Zaměstnanci	16	18	20

Statut			
Zaměstnanci v soukromém sektoru	17	20	11
Zaměstnanci ve veřejném sektoru	17	16	12
Nezávislé profese	17	29	12
Nezaměstnaní	38	11	30
Studenti	15	2	5
Důchodci	16	20	8
Vzdělání			
Základní	22	22	15
Středoškolské	22	22	9
Vysokoškolské	8	9	7
Výše příjmu			
Nízká	23	21	11
Průměrná	18	20	12
Vysoká	11	8	9

Pokud jsme se výše věnovali sociologickému rozložení hlasů pro FN, zaměříme se nyní více na geografické rozložení jeho hlasů. Toto rozložení svědčí o velkém posílení extrémní pravice a FN zvláště v městských regionech Francie, které se nevyhnuly masivnímu omezení průmyslové výroby a které jsou nejvíce konfrontovány s fenoménem nezaměstnanosti, vyšším výskytem imigrantů a místem, kde se snížil stupeň bezpečnosti vzhledem k ostatním částem Francie.¹³²

Geografické rozložení hlasů Národní fronty svědčí o jisté stálosti oblastí nakloněných krajní pravici, především ve středu Francie, v městských oblastech, které se potýkají s dezindustrializací, s nezaměstnaností, s přítomností imigrantů a se vzrůstajícím pocitem nebezpečí. Od evropských voleb v roce 1984 najdeme v podstatě nepřetržitě oblasti, které jsou FN nakloněny nejvíce, a to v pařížském regionu, v severovýchodní části Francie (Alsasko, Lotrýnsko), v urbanizovaných oblastech rýnsko-alpského regionu (Rhône-Alpes) a ve středozemních oblastech, kde se voličstvo Le Pena během let silně

¹³² Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 22

znacionalizovalo.¹³³ Také v dubnu roku 2002 toto schéma voličů FN během prvního kola prezidentských voleb potvrzuje stejné územní rozvržení.

Silně urbanizované regiony se v osmdesátých a devadesátých letech staly opravdovou „baštou“ voličstva FN. Důsledky ekonomické krize a průmyslová restrukturalizace vedly k nezaměstnanosti a veškerá „špatnost“ města a předměstí (delikvence, potíže s bydlením atd.) přispívala k nejistotě, kterou pouze FN nabízela řešit. Vzrůstající popularitě se tak FN těšila především v Alsasku-Lotrýnsku, v pařížském regionu a lyonském regionu. Volební úspěch v těchto částech není vždy spojen s přítomností cizinců, nejistota a nebezpečí je stejně silným motivem pro voliče FN jako imigrace.¹³⁴ V této souvislosti je vhodné uvést poznámku politologa Michela Perottina, který uvádí, že pojem bezpečnost, respektive nebezpečnost, se někdy mylně vykládá slovem kriminalita. To však podle něj není přesný původní význam slova „*insécurité*“. Kriminalita je dle něj objektivní sociální jev, naproti tomu bezpečnost nebo nebezpečnost má výrazně subjektivní charakter. Základním rysem takového typu hlasování zůstává do velké míry hlasování pro politický systém nebo proti němu, symbolizovanému politickými stranami. Jedná se o hlasování založené na strachu, z obav před nejistotou a ze strachu z neznámého. Volič FN tak může žít v oblasti, kde není velké přistěhovalectví, ale někdy stačí i představa přistěhovalce jako představa hrozícího nebezpečí.¹³⁵ Zde se nabízí i jisté srovnání se situací v České republice.

Určitou specifikou zůstává oblast Alsaska, kde FN dostává pravidelně přes 20 % hlasů. Tento jev lze vysvětlit jednak jako důsledek změny průmyslové struktury, která vnímá kapitál více „mezinárodně“ než v ostatních částech země, ve venkovských částech potom jako důsledek vinařské krize způsobené evropskou politikou. Jistým důvodem může být také určitý pocit slabosti vzhledem k Německu, kde je v té době silnější měna a stabilnější zaměstnanost.¹³⁶

Naproti regionům s vysokou podporou FN, najdeme od roku 1988 regiony, kde je podpora Národní fronty velmi nízká. Jde především o regiony na západě Francie, od Caen po Limoges a Perpignan. V Bretagni, kraji na Loiře a Limousin, kde Národní fronta získává vždy méně než 9,6 % hlasů, v Akvitánii, v Auvergne, v Normandii a v oblasti středních Pyrenejích stagnuje pod 14 %. Je to především z toho důvodu, že se jedná o oblasti

---

¹³³ Srov.: BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français* – str. 22

¹³⁴ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 44 - 45

¹³⁵ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 257

¹³⁶ Srov.: CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 45

s hlubokou katolickou tradicí, což je pro vývíjející se FN brzdou nebo se jedná o venkovské laické regiony svázané často s levicí a regiony, kterých se ekonomická recese dotkla méně než celorepublikový průměr.¹³⁷ V dubnu roku 2002, během prvního kola prezidentských voleb, odrážela voličská mapa sympatizantů FN v zemi ještě velmi podobné územní rozpoložení.¹³⁸

Zajímavý postřeh ve zkoumání elektorátu FN uveřejnila francouzská politoložka Nonna Mayerová, která při rozboru několikerych prezidentských i parlamentních voleb dospěla k závěru, že Le Pen v první etapě, tedy do konce osmdesátých let, získával pro svou osobu více, než dostala strana v legislativních volbách. Le Pen tak plnil úlohu volebního lídra radikální pravice. Většina voličů FN volila tuto stranu převážně v zájmu volby „proti“, a tedy zejména takového kandidáta, v prezidentských volbách Le Pena, který zřetelně symbolizoval kritiku systému (celý politický systém, politikaření, korupci, atd.). Současně Le Pen, jako kandidát v prezidentských volbách umožňoval zviditelnění politické strany a její koncepce. K zásadní změně došlo v případě, když předseda Národního hnutí získal méně hlasů, než byl průměrný výsledek méně známých kandidátů strany v legislativních volbách. Problém tedy vznikl ve chvíli, kdy by se mohlo stát, že Le Pen osobně získá méně hlasů než jeho strana. V takovém případě by se pro stranu stal postradatelným, možná i přítěží, pokud by strana chtěla dosahovat lepších výsledků. V tom spočívá onen posun od hlasování pro Le Pena k hlasování pro Národní frontu, tudíž nevolí se již osobnost, která se účastnila prezidentských voleb, nýbrž člen politické strany FN. Mayerová v tomto kontextu mluví o přechodu od prezidentského „lepénismu“ (vázanému na osobu Le Pena, který při každých volbách na úřad prezidenta republiky dosahuje dobrých výsledků) k legislativnímu „frontismu“. Interpretace této analýzy spočívá v záruce, že strana by změnu lídra přežila.¹³⁹

Poté, co jsme nastínili chování elektorátu FN, se budeme nyní věnovat výsledkům ve volbách, kterých v období od svého vzniku do roku 2002 strana Národní fronty dosáhla.

V květnu 1974 se Jean Marie Le Pen účastní prezidentských voleb a získává pouhých 0,62 % hlasů, v legislativních volbách v roce 1978 přichází FN s 156 kandidáty, ale získá pouhých 0,29 % hlasů. Boj mezi Národní frontou a nově vzniklou PFN (Parti des forces nouvelles) pokračuje i během prezidentských voleb v roce 1981, kdy však nejsou

---

¹³⁷ Srov. : CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National* – str. 44

¹³⁸ Srov. : BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques* – str. 22

¹³⁹ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 259 -260

schopni sestavit a podat vlastní kandidátku, protože se jim nepodaří získat 500 podpisů místních kandidátů. Šéf FN rozněvaně vyzývá k volbě Jany z Arku, lídr PFN k volbě Jacquese Chiraca. Volební vystoupení extrémní pravice v tomto období končí fiaskem a je jedním z nejhorších za období Páté republiky: 0,18 % pro 74 kandidátů FN.¹⁴⁰

První období, které lze z pohledu FN považovat za významné, přichází v roce 1983 v komunálních volbách, kdy se v několika obvodech dostane strana přes hranici 10 %. V červnu 1984 ve volbách do evropského parlamentu FN pod názvem Národní opoziční fronta pro Evropu vlastí (Front d'opposition nationale pour l'Europe des patries) dosáhla 11,2 % hlasů. V roce 1986 během parlamentních voleb, se i díky změně volebního zákona, podařilo FN získat 35 mandátů do Národního shromáždění s celkovým výsledkem 10 % odevzdaných hlasů.¹⁴¹

Koncem osmdesátých let se v krajní pravici kumulují všechna protestní hnutí a právě krajní pravice se veřejně vyjadřuje a dává najevo svou politickou nespokojenost. Jedná se o nespokojenost dvourychlostní Francie, kde se protestní hnutí drobných a středních zaměstnanců napojuje na protestní hnutí nezávislých, toto spojení ústí v krizi identity občanů, kteří hledají jistoty. Prezidentské volby lze jen obtížně využít ve prospěch extremistického seskupení, 24. dubna 1988 však dosahuje Jean-Marie Le Pen historického volebního rekordu krajní pravice s více než 4 300 000 hlasy a 14,4 % hlasů.¹⁴²

Rok 1989 byl rokem, kdy se konaly dvoje volby, komunální a evropské, které byly poznamenány určitou stagnací FN, přesto výsledek voleb přibližně odpovídal předchozím volbám. Během léta roku 1989 se Le Pen vrátil k protižidovské tematice a vše vypadalo, že preference FN bude klesat. Začátkem devadesátých let však levici i pravici poznamenala vnitřní krize a v některých předměstích se začaly objevovat problémy s přistěhovalci. Národní fronta tuto situaci využila ve svůj prospěch a v regionálních volbách v roce 1992 získala 13,5 % hlasů, o rok později v parlamentních volbách potom 12,4 % hlasů, ovšem žádný mandát. Ve volbách do evropského parlamentu se jednalo o pouhé 10,9 % hlasy.¹⁴³

V prezidentských volbách v roce 1995 získal Jean-Marie Le Pen v prvním kole 15,3 % hlasů, v předčasných parlamentních volbách v roce 1997 obdrželi kandidáti FN 15,1 % hlasů a jeden mandát. V regionálních volbách na jaře 1998 potom získala Národní fronta 15,49% hlasů a v některých regionech se stala nepostradatelnou, a to především

---

¹⁴⁰ Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 156 - 157

¹⁴¹ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 253

¹⁴² Srov.: WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii* – str. 175 - 176

¹⁴³ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 255 - 256

z důvodu, aby se někteří zástupci levice nedostali do předsednictví a bývalí pravicoví předsedové zůstali i nadále ve vedení jednotlivých orgánů. Docházelo proto k častým sporům mezi vedeními pravicových stran a místními vedoucími činiteli. Některé pravicové strany totiž spolupráci s FN odmítaly na rozdíl od ostatních stran, které podporu FN potřebovaly.¹⁴⁴

V roce 1997 se začal naplno projevovat spor mezi Le Penem a Bruno Mégretem. Ve Štrasburku se konal sjezd strany a Le Penova frakce byla poražena, ze dvou Le Penových dcer byla zvolena pouze Marie-Caroline, nejmladší Marine zvolena nebyla, tu však Le Pen jmenoval do ústředního výboru strany, na což měl podle stanov strany jako předseda právo. V následujícím období procházela strana vnitřní krizí a probíhal poměrně tvrdý boj mezi přívrženci Le Pena a Mégreta, který měl vést k ovládnutí strany a vyřazení druhého křídla a celkem rychle se vytvořily dva tábory. Zde je potřeba připomenout, že Mégret byl do jisté míry stoupencem spolupráce s „klasickou“ pravicí, což Le Pen odmítal. Jednalo se tak, jak o problém ideologický a volební, ale také z velké části o problém osobní. V této souvislosti se během prezidentských voleb v roce 2002 ukázalo, že velkým kapitálem strany je vedle osoby lídra strany a jeho charisma, i věrnost většiny členů FN. V prvním kole těchto voleb dosáhl Le Pen nejlepšího výsledku své volební kariéry, 16,86 % a postoupil do druhého kola, kde poté získal 17,79 % hlasů. Ve stejných volbách Bruno Mégret se svým novým seskupením MNR (Mouvement national républicain) zcela propadl se ziskem pouhých 2,34 % hlasů. V legislativních volbách, které se konaly ve stejný rok již výsledky FN nebyly tak významné (pouze 11,34 %).¹⁴⁵

V souvislosti s prezidentskými volbami v roce 2002 je potřeba ještě doplnit, že se jednalo o tzv. protestní hlasování Francouzů, po úspěšném prvním kole téměř všechny politické strany, a to včetně krajně levicových, vyzvaly své voliče, aby ve druhém kole podpořili Jacquese Chiraca a nedopustili Le Penovo vítězství. Jacques Chirac poté v druhém kole zvítězil s podporou přes 82 % hlasů. Zajímavostí jsou také slova tehdejšího tajemníka FN Louise Alliota, který uvedl, že Le Pen nebyl na převzetí prezidentské funkce vůbec připraven a výsledek prvního kola okomentoval slovy „*Bûh chraň*“.¹⁴⁶

Volební výsledky FN v letech 1974-2002:¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 255 - 257

¹⁴⁵ Srov.: Tamtéž - str. 260 - 265

¹⁴⁶ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 221

¹⁴⁷ Srov.: Tamtéž – str. 236 - 237

Prezidentské volby

Rok	První kolo	Druhé kolo
1974	0,8 %	-
1981	-	-
1988	14,4	-
1995	15 %	-
2002	16,9	17,8 %

Parlamentní volby

Rok	Hlasů v % (první kolo)	Mandátů
1973	0,5	0
1978	0,3	0
1981	0,2	0
1986	9,8	35
1988	9,8	1
1993	12,7	0
1997	14,9	1
2002	11,1	0

Evropský parlament

Rok	Hlasů v %	Počet křesel
1984	11,00	10
1989	11,70	10
1994	10,5	11
1999	5,7	5

3 Současná podoba hnutí Národní fronty

3.1 Nástup nového vedení do čela Národní fronty

V dubnu roku 2003 se koná sjezd strany, kde se otevřela otázka, zda by současný předseda neměl stranu opustit, Le Pen však takovou možnost odmítl. Celkem ostrý boj se vedl o místa v předsednictvu, Le Pen podporoval svou dceru Marine, která na předchozím sjezdu skončila při hlasování až na desátém místě. V roce 2003 nakonec obsadila až čtyřiatřicáté místo a Le Penova snaha o prosazení člena rodiny do čela strany vyvolala tehdy kritiku ostatních členů vedení strany. Ti ale neuspěli a přes špatný výsledek jmenoval Le Pen svou dceru Marine do nejužšího vedení, jako místopředsedkyni strany.¹⁴⁸

V roce 2007 se Jean-Marie Le Pen rozhodl kandidovat znovu v prezidentských volbách, kdy jedním z jeho volebních témat byl princip tzv. "národní preference", to jest upřednostňování rodilých Francouzů v oblasti bydlení, sociálního zabezpečení atd. Jedním z Le Penových protikandidátů byl také bývalý ministr vnitra Nicholas Sarkozy, který svou předvolební populistickou rétorikou a zmíněním některých tradičních témat FN, jako byl zákon a pořádek, imigrace, multikulturní společnost nebo morální hodnoty, odebral voličské hlasy právě Le Penovi, který v prvním kole prohrál a získal pouze 10,44 % hlasů.¹⁴⁹

V roce 2009 strana dosáhla relativního úspěchu ve volbách do Evropského parlamentu, když získala 6,4 % hlasů a tři křesla, což bylo ale ve srovnání s předešlými volbami v roce 2004 o čtyři křesla méně a v této souvislosti je nutno podotknout, že od roku 1984 měla FN v Evropském parlamentu vždy své zástupce.¹⁵⁰

V roce 2010 se FN účastní regionálních voleb a podle mnoha politologů se žádný velký úspěch Národní fronty neočekával, jelikož v té době konzervativní pravici dominoval především Svaz pro lidové hnutí (UMP-Union pour un mouvement populaire). Přesto se straně podařilo uspět a získat 11,42 % hlasů, když sám Le Pen získal ve svém volebním regionu Provence-Côte d'Azur dokonce 20 % hlasů a dcera Marine Le Pen v oblasti Nord – Pas de Calais 18 % hlasů. Politologové se v kontextu těchto voleb shodli na faktu, že velkou roli hrála stoupající nevráživost Francouzů vůči prezidentu Sarkozymu a jeho straně, kterou v té době podporovalo pouhých 32 % jeho voličů. Nespokojenost byla

---

¹⁴⁸ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 265

¹⁴⁹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 221

¹⁵⁰ Srov.: Tamtéž

způsobena mnoha faktory, jako přetrvávající recese a vysoká nezaměstnanost, zvyšování daní a Sarkozyho návrh zvýšit věkovou hranici pro odchod do důchodu, která způsobila ve společnosti značný odpor. Národní fronta tak opět naplno využila tzv. protestních hlasů.¹⁵¹

Zásadním rokem pro budoucí vývoj FN byl rok 2011, který byl poznamenán dvěma hlavními událostmi. První je rezignace Jean-Marie Le Pena na post předsedy strany. V tomto ohledu je třeba říci, že být v čele jakékoli evropské strany více než třicet osm let, je na evropské poměry skutečnost mimořádná. Pro všechno dobré i zlé byl Jean Marie Le Pen ztělesněním FN a jeho odchod byla výjimečná událost. Druhou událostí, která do značné míry souvisela s tou první, byla otázka nástupnictví, která se zdála být velmi napínavou. O post budoucího předsedy měli svést boj Marine Le Penová a Bruno Gollnisch. Počátkem roku 2011 bylo na kongresu strany v Tours rozhodnuto, Marine Le Penová získala 67,65 % hlasů a stala po svém otci novou předsedkyní FN.¹⁵²

Odstoupením Le Pena a zvolením nového předsedy Národního hnutí skončila jedna dlouhá etapa FN představující určitou jistotu na francouzské politické scéně. Podívejme se nyní ve stručnosti jakým předsedou Le pen byl a v jakém stavu stranu předával. Vedle prezidentských voleb se Le Pen staral především o kampaň FN do prezidentských voleb a z nich plynoucích výsledků, regionální volby ho nikdy příliš nezajímaly. V otázce zahraničních kontaktů strany se Le Penovi nijak mimořádně nevedlo, nelze mu upřít snahu o vytvoření funkční platformy, která by na mezinárodní úrovni slučovala krajně pravicové strany Evropy, nicméně záměr se mu moc nedařil. V době kdy stranu předával ji lze charakterizovat jako nacionalistickou, euroskeptickou, protekcionářskou a tradicionalistickou. Jeho úsilí směřovalo k omezení imigrace, namířené především proti imigraci ze severní a západní Afriky a ze zemí Středního východu, dále je zastáncem tradičních hodnot, větší nezávislosti na Evropské unii a dalších mezinárodních organizací, ochrany před levným dovozem, je podporovatelem obnovení trestu smrti, zrušení dvojího občanství a podporuje snížení daní a zastavení výstavby mešit ve Francii.¹⁵³

Marine le Pen přišla do čela strany v období těsně před regionálními volbami, které se odehrály v říjnu 2011. Národní fronta pod novým vedením představila 1437 kandidátů se ziskem 19,19 % hlasů v prvním kole. Důležitější zkouškou však byly hned volby

---

¹⁵¹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 222

¹⁵² Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France*. Bruxelles: Editions de l'Université, 2014 – str. 195

¹⁵³ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 222 - 223

prezidentské v roce 2012, kdy Marine Le Pen získala v prvním kole 17,9 % hlasů. V parlamentních volbách v témže roce potvrzuje FN svoje obrození a získává 13,5 % hlasů.¹⁵⁴

Po nástupu do role předsedy FN byla Marine Le Pen některými politology označována jako politička, která má své charisma, a která by mohla být schopna zlepšit pozici strany tím, že „změkčí“ některé postoje strany, čímž by mohla zvýšit v mnoha ohledech její úspěšnost. Někteří politologové, včetně Cécile Alduy, se shodují na tom, že se jí to podařilo, že dokázala převést krajně pravicovou agendu do liberální rétoriky.¹⁵⁵ Stručnou charakteristiku strany FN v počátečním vedení Marine Le Pen shrnuje Martin Kuta takto: „*Národní fronta se nachází na pravém okraji politického spektra Francie. Strana představuje tzv. novou krajní pravici. Kombinuje prvky státních zásahů do společnosti a ekonomiky (silný stát) s jedinečným postavením trhu (liberální pojetí ekonomiky) a nutností existence funkční rodiny (morálně hodnotový apel).*“¹⁵⁶

V období nového vedení strany tak dochází i k určitým částečným úpravám programové orientace. V dlouhém období své existence se FN prezentovalo jako hnutí s liberální orientací, které se ztotožňovalo s pozicí antietatismu, tedy s téměř žádnou tolerancí státních zásahů do ekonomiky státu. Tato perspektiva byla rychle ze strany FN revidována do pozice organizace s programem mnohem více „etatistickým“ a navíc podpořeným podpůrnými ochrannými opatřeními. V prezidentském projevu v roce 2012 Marine Le Pen prohlašuje, že tím, čím francouzský národ během století vyčníval, lze charakterizovat právě rozhodující úlohou státu, silného státu, státu, který je schopen spojit národ, ovládnout šlechtu a komunitarismus, postarat se o uspořádání země a postupně poskytnout celému národu vzdělání, zdravotní péči, pocit bezpečí a kvalitní veřejnou službu. Tento nový přístup se odrazil i v mnohých návrzích Marine Le Pen.¹⁵⁷

Pohled do této proměny můžeme zahájit v institucionální rovině. Marine Le Pen staví a zhodnocuje pojem státu – národa, důrazně proti dvěma nepravostem. První je ústup národní suverenity vzhledem k nadnárodní hierarchizaci země. Jedná se o znovunavrácení myšlenky, že Francie je jednou z pěti světových mocností, která je podkopávána „trojským koněm ultraliberální globalizace“, Evropskou unií. V tomto kontextu Marine Le Pen ve své

---

¹⁵⁴ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France*. – str. 195

¹⁵⁵ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 223

¹⁵⁶ Kuta, M. In DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 223

¹⁵⁷ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 195 - 196

vizi zdůrazňuje, že je naprosto prioritní, aby francouzské právo znovu získalo svou nadřazenost nad právem evropským (direktivním, usměrňujícím atd.). Jedná se zde o projev „ekonomického patriotismu“, který lze doložit slovy Marine Le Pen: „*francouzský lid musí být ve své zemi pánem*“, Marine Le Pen tímto prezentuje svůj postoj a pozici při vyjednávání v přípravách norem, mezinárodních smluv a opatření týkajících se vztahu Francie a Evropské unie. Jedním z nich je také zastavení projektu o společné měně, eura a návrat k tradičním národním měnám. Během prezidentské kampaně v roce 2012 svou rétoriku v tomto ohledu trochu zmírnila a vyzvala „pouze“ k vyhlášení referenda o setrvání Francie v eurozóně.¹⁵⁸

Později se vztah Marine Le Pen k Evropské unii zradikalizoval, Evropskou unii vnímá jako „eurodiktaturu“, která je v podstatě novým druhem totalitního režimu, podle jejího názoru ji nelze reformovat, lze ji pouze zrušit. Prohlašuje, že Evropská unie je diktatura a jakmile si uvědomí, že různé národy se snaží obnovit svou ztracenou suverenitu, použije doslova všechny prostředky, včetně těch vyloženě protiústavních a protidemokratických s cílem zachovat privilegia euroelity a uvádí, že sama věří v Evropu suverénních národních států, které budou rozhodovat o svém směřování.¹⁵⁹

Druhým postojem, který byl podle Marine Le Pen částečně „zhanoben“, je decentralizace, která připravila stát o strategické kompetence. Je proto zapotřebí vrátit všechny decentralizované subjekty k transparentní a řízené kontrole. Místní orgány budou povinny každý rok zveřejnit zprávu o snižování nebo stabilizaci jejich skutečných výdajů, přičemž jejich dotace se budou odvíjet a postupně omezovat v závislosti na jejich hospodaření.¹⁶⁰

Vnímání státu jako statutu ochránce je prezentován Marine Le Pen také na sociální úrovni a to především vzhledem k imigrantům. Téma imigrace mělo velký prostor v předvolební kampani prezidentských voleb 2012, Marine Le Pen vidí problematiku imigrace jako odpovědnou za snižování výše mezd a sociálních výhod „francouzských pracujících“. Výdaje na vlnu imigrace Marine Le Pen dále vyčíslila na částku rovnající se sedmdesáti miliardám euro.¹⁶¹ V souvislosti s imigrační vlnou reagovala Marine Le Pen slovy: „*Když imigranti přijdou do naší země, je to proto, že je Francie jednou*

---

¹⁵⁸ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 196

¹⁵⁹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 224

¹⁶⁰ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 196

¹⁶¹ Srov.: Tamtéž – str. 197

z nejatraktivnějších zemí – zdarma nabízí ubytování, stravu, vzdělávání, zdravotní péči... Nemáme již zdroje a je třeba vyslat silný signál: nemůžeme vás již vítat, nemáme již prostředky, máme 7 miliónů nezaměstnaných a 9 miliónů chudých lidí...“¹⁶²

V sociálně-ekonomické oblasti sleduje Marine Le Pen nadále princip národní preference (la priorité nationale), který spočívá v tom, že podniky a všeobecně zaměstnavatelé budou zvýhodňovat v rovné soutěži o pracovní místo uchazeče s francouzskou národností. Toto národní zvýhodňování se dotkne také výpočtu starobního důchodu, který by byl upřen všem cizincům, kteří nepracovali nebo neplatili daně minimálně po dobu deseti let nebo pro ty, jejichž trvalá adresa je nadále v zahraničí. Podobné opatření by se odvíjela také v poskytování zdravotní péče.¹⁶³

Vedle otázek týkající se vnitropolitické situace země, se Marine Le Pen často vyjadřuje směrem k zahraničním subjektům, především k Evropské unii a k eurozóně obecně, ke Spojeným státům americkým a k Rusku. Ostré kritice podrobila například německou kancléřku Merkelovou za proamerické postoje Německa, v souvislosti s řeckou krizí se zasazovala o to, aby Řecko eurozónu opustilo a prohlašovala, že se do stejné situace můžou dostat i jiné země, např. Itálie. Kritikou Marine Le Pen nešetří ani ve vztahu k Spojeným státům americkým, mezinárodní politiku Spojených států pokládá za „devastující“ a prohlašuje, že záměr USA je podřídit si Evropskou unii svým zájmům. Marine Le Pen je také odpůrkyní tzv. transatlantické dohody (TTIP).¹⁶⁴ V souvislosti s postojem Marine Le Pen k Spojeným státům je potřeba uvést, že po zvolení Donalda Trumpa americkým prezidentem, vzájemné vztahy pookřály. Během prezidentské kampaně Marine Le Pen Trumpa podporovala a jeho zvolení okomentovala slovy: „*Národ, ochrana hranic, patriotismus, identita. Ve jménu spojení těchto myšlenek Donald Trump zvítězil*“. Americká média zase na oplátku často Marine Le Pen označují nálepkou „*francouzský Trump*“.¹⁶⁵ Ještě před americkými prezidentskými volbami však nabídla politický azyl bývalému agentu CIA Edwardu Snowdenovi, který byl obviněn z elektronického úniku tajných informací ohrožující bezpečnost USA.¹⁶⁶

---

¹⁶² DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 225

¹⁶³ Srov. : DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 196 - 197

¹⁶⁴ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 225

¹⁶⁵ Srov. http://www.liberation.fr/debats/2017/04/20/marine-le-pen-en-a-reve-donald-trump-l-a-fait_1564072, [vid. 05.07.2018]

¹⁶⁶ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 198

Trochu jiné jsou zahraniční postoje Marine le Pen k Ruské federaci, kdy bývá často označována za zastánkyni Vladimíra Putina. Je kritická k sankcím k Ruské federaci a z konfliktu na Ukrajině viní Spojené státy a představitele Evropské unie. Často také navštěvovala ruskou Státní dumu a jistý rozruch vyvolala informace o úvěru ve výši 9 miliónů eur, který FN v roce 2014 dostala od ruské banky.¹⁶⁷

Pokud se zaměříme na to, jakým způsobem vnímá sama Marine Le Pen svou stranu z pozice lídra, dospějeme ke zjištění, že k označování FN jako extrémní pravici má velké výhrady. Pod pojmem extrémní pravice si představuje zradikalizované skupiny výrostků s malinkým mozkiem a velkými botami, kteří nenávidí všechny lidi, kteří nemají bílou pleť. Pozici FN komentuje slovy: „*Myslím si, že jestli byla někdy Front national extrémně pravicovou stranou, je nyní především stranou národní a lidovou*“ a v kontextu zařazení FN na tradičním politickém spektru konstatuje: „*Nejsme ani napravo, ani nalevo*“.¹⁶⁸

Zkusíme se nyní stručně podívat na volební úspěchy, které FN pod vedením nové předsedkyně dosáhla. Na jaře roku 2012 se Marine Le Penová utkala v prvním kole prezidentských voleb s Françoisem Hollandem a Nicolasem Sarkozym. Jejými hlavními tématy v předvolební kampani byla problematika multikulturalismu a islámu, otázky spojené s migrací, bezpečnostní situací a pracovních příležitostí pro Francouze. Výsledkem byl zisk 17,9 % hlasů a třetí místo. V létě toho samého roku proběhly parlamentní volby, kde FN získala dva mandáty, což byl ve srovnání s předešlými volbami posun, jelikož ani v roce 2002 ani 2007 strana žádný mandát nezískala.¹⁶⁹

Dílčích úspěchů dosáhla strana také v komunálních volbách konaných v roce 2014, když získala 7 % voličských hlasů. Vedle regionů v jižní Francii, kde byla strana tradičně silná, dosáhla navíc úspěchu v regionech na severu Francie. Marine Le Pen shrnula výsledek voleb tak, že se ze strany stala důležitá, nezávislá síla na národní i regionální úrovni.¹⁷⁰

Jednoznačně největšího úspěchu však strana dosáhla ve volbách do Evropského parlamentu, které se konaly v květnu 2014 a kde Národní fronta zvítězila. Cíl Marine Le Pen byl v souvislosti s volbami jasný, chtěla založit politickou skupinu v Evropském

---

¹⁶⁷ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 225 - 226

¹⁶⁸ Srov.: FOUREST, Caroline. a Fiammetta. VENNÉR. *Marine Le Pen*. Paris: Grasset, c2011 – str. 74 - 75

¹⁶⁹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 227

¹⁷⁰ Srov.: Tamtéž

parlamentu. Z tohoto důvodu se také před volbami sešla s Geertem Wildersem, po schůzce pak oznámili, že se rozhodli spojit své síly a v případě úspěchu se budou snažit zničit „bruselské monstrum“, jak Evropskou unii nazývali. Marine Le Pen a Geert Wilders měli společně některé programové body, především v protimigračních a protiunijních otázkách. Naproti tomu měli rozdílné názory na postoj k Izraeli, kde FN není nijak proizraelská a v otázkách LGBT komunity, kde Wilders zastával vstřícný postoj, kdežto Marine Le Pen se stavěla proti sňatkům gayů.¹⁷¹

Volební kampaň pro tyto volby vycházela z programových bodů Manifestu národní fronty, který se zaměřoval na institucionální, ekonomické a sociální aspekty EU a imigrační politiku a který voliče informoval o potřebě určitých institucionálních změn:

- redefinovat legislativní pravomoce postoupených orgánů EU;
- zavést národní referenda k problémům mající celounijní dopad;
- přehodnotit politiku rozšiřování EU zavedením referend v každém členském státě s ohledem na přístupová kritéria;
- snížit nezaměstnanost, především u mladých lidí, zavést vnitrostátní opatření, která budou mnohem efektivnější než aplikace jednotné celounijní politiky v této oblasti.¹⁷²

Na ekonomické úrovni dále obsahoval možnost vystoupit z eurozóny a vrátit se ke své národní měně, těm členským státům, které se potýkají s těžkými dopady finanční a ekonomické krize. V sociální oblasti Manifest FN požadoval ochranu a posílení pozice rodiny a zachování tradiční rodinné politiky. Dále měl mít každý stát právo na tvorbu své vlastní imigrační a azylové politiky, včetně legislativy k sociálním a pracovním právům imigrantů a konečně zdůrazňoval potřebu chránit sekulární podobu Evropy, její křesťanské kořeny, které jsou ohrožovány posilováním radikálního islámu.¹⁷³

Přes vítězství ve volbách do Evropského parlamentu se nakonec založit politickou skupinu v této instituci Marine le Pen nepodařilo a všech 24 poslanců FN zůstalo mezi nezařazenými. Určitého úspěchu dosáhla o rok později, kdy se zformovala politická skupina Evropa národů a svobod (ENF), které spolupředsedala Marine Le Pen společně

---

¹⁷¹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 227 - 229

¹⁷² Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 229

¹⁷³ Srov.: Tamtéž - str. 229 - 230

s Marcelem de Graaffem z nizozemské Strany pro svobodu. V listopadu roku 2014 obhájila Marine Le Pen post předsedkyně Národního hnutí, když obdržela všechny hlasy. Mezi členy úzkého ústředního výboru byla zvolena vnučka Jeana-Marie le Pena a neteř Marine Le Pen, Marion Maréchal Le Pen, která v té době byla poslankyní Národní fronty v Evropském parlamentu.¹⁷⁴

Volební výsledky FN v letech 2002-2017:¹⁷⁵

Prezidentské volby

Rok	První kolo	Druhé kolo
2007	10,4 %	-
2012	17,9 %	-
2017	21,3 %	33,9 %

Parlamentní volby

Rok	Hlasů v % (první kolo)	Mandátů
2007	4,3	0
2012	13,6	2
2017	13,2	8

Evropský parlament

Rok	Hlasů v %	Počet křesel
2004	9,8	7
2009	6,3	3
2014	24,95	24

Část věnovanou tomuto období zakončíme událostí, která byla pro FN z pohledu jejího formování a historického vývoje zcela ojedinělá a v mnohém symbolická. V roce 2015 vyvrcholil nesoulad mezi dcerou a otcem, tedy Marine Le Pen a Jean-Marie Le Penem

¹⁷⁴ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 231 - 232

¹⁷⁵ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 236 - 237; údaje pro rok 2017 doplněny: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/\(path\)/legislatives-2017//FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/(path)/legislatives-2017//FE.html), [vid. 05.07.2018]

do stavu, kdy členství Le Pena se stalo pod novým vedením strany již nepřijatelné. Hlavním důvodem byla rétorika Le Pena, která ohrožovala úspěšnost kandidatury Marine Le Pen v nadcházejících prezidentských volbách. Jean-Marie Le Pen totiž nepřestával používat své kontroverzní výroky jak o přistěhovalcích, tak o holocaustu, kdy znovu hájil svůj výrok o plynových komorách, které označil za „detaily historie“. Dále se kladně vyjadřoval o zastáncích vichistického režimu a maršálovi Pétainovi, prohlásil, že Francii vládou cizinci, čímž měl na mysli exprezidenta Sarkozyho, nebo že teroristické útoky na redakci Charlie Hebdo zorganizovaly západní zpravodajské služby. Stále více se tak vzdaloval cílům nového vedení, nedémonizovat ji, zbavit ji hávu antisemitismu a pravicového radikalismu, posílit její voličskou základnu a to vše s výhledem prezidentských voleb a kandidatury Marine Le Pen v roce 2017.¹⁷⁶

Přístup vedení strany k možnému odchodu jeho bývalého lídra přispěl taktéž průzkum veřejného mínění deníku „*Le Parisien*“ konaný v dubnu 2015, kdy se 98 % sympatizantů Národní fronty vyjádřilo kladně k osobě Marine Le Pen, zatímco Jean-Marie Le Pen byl vnímán pozitivně u pouhých 28 % sympatizantů a 87 % z nich se vyjádřilo kladně v otázce odchodu Jean-Marie Le Pena ze strany. V květnu 2015 pozastavila FN Jean-Marie Le Penovi členství ve straně a v srpnu stejného roku byl ze strany vyloučen. Pro úplnost je potřeba doplnit, že Jean-Marie Le Pen zůstává čestným předsedou strany a do roku 2019 poslancem Evropského parlamentu.¹⁷⁷

3.2 Volební programatika Marine Le Pen pro Prezidentské volby 2017

Blížící se prezidentské volby v roce 2017 motivovaly Národní frontu a především Marine Le Pen pro vytvoření volebního programu, který by co nejsrozumitelněji oslovil své voliče. FN v čele s Marine Le Pen tak sestavila dokument, který obsahoval základní programatiku strany pro volby v roce 2017 s názvem „144 prezidentských závazků“ („144 Engagements présidentiels“). V této části práce se na tento program blíže zaměříme a přiblížíme nejdůležitější programové body.

Jedná se o 24 stránkový dokument, který je rozdělen do sedmi částí a který se v bodech věnuje ekonomickým, sociálním, politickým, daňovým otázkám země, otázkám týkajícím se postavení Francie ve světě, bezpečnostním otázkám, stejně jako otázkám

---

¹⁷⁶ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 232 - 233

¹⁷⁷ Srov.: Tamtéž – str. 233 - 234

v přístupu k zaměstnanosti, otázkám občanských svobod, volebního systému, národní identity a v neposlední řadě otázkám spojených s imigrací a terorismem.

V úvodu programu Marine Le Pen prezentuje celý program slovy: „*Závazek, který přijímám, je vrátit Francii do pořádku během pěti let*“¹⁷⁸. Dále se pak Marine Le Pen věnuje záměru sestavení programu, když konstatuje, že hlavním motivem jejího kroku bylo, aby sami voliči mohli kontrolovat to, co bude jako prezidentka činit, protože jak sama říká, bez kontroly neexistuje fungující demokracie. Cílem celého projektu je tedy podle ní vrátit Francii svobodu a lidu řeč, jelikož celá národní politika se má dělat jejich jménem a v jejich zájmu. Následuje stručný nástin jednotlivých oblastí, kterých se programové prohlášení týká.¹⁷⁹

V první části nazvané „Svobodná Francie“ („Une France libre“), se program věnuje požadavku navrácení národní suverenity, vztahující se především k Evropě, jako seskupení nezávislých států. Prvním požadavkem je tedy navrátit francouzskému lidu jejich suverenitu v měnové, legislativní, ekonomické i územní oblasti. Cílem je, aby Evropa respektovala nezávislost Francie, národní suverenitu a zájmy občanů Francie. Záměr by se neobešel bez různých institucionálních reforem, spočívajících především v zavedení referenda, jehož výsledek by mohl měnit Ústavu, zavést proporční systém přepočítávání hlasů u všech voleb, snížit počet poslanců na 300 (oproti 577 v současnosti) a počet senátorů na 200 (oproti 348 současným), zřízení institutu lidového referenda, pro které by stačilo 500 000 hlasů. Druhým tématem je učinit z Francie zemi svobodných občanů. To dle programu vyžaduje, aby se zefektivnil boj proti kyber džihadismu, zvýšila ochrana dětí před kriminalitou, zaručila ochrana práv žen a garantovala svoboda ve vzdělávání dětí.¹⁸⁰

V druhé kapitole s názvem „Spolehlivá Francie“ („Une France sûre“), se v programu mluví o doporučení najmout patnáct tisíc policistů a bezpečnostních příslušníků a zmodernizovat jejich vybavení a výstroj, zneškodnit pět tisíc zločineckých a kriminálních gangů sledovaných ministerstvem vnitra a nacházejících se z velké části na předměstí velkých měst, dále o boji proti kriminalitě mladistvých a zvýšením odpovědnosti rodičů za jejich činy tak, že by se redukovaly sociální dávky rodině v případech, kdy by bylo dítě shledáno vinným z recidivních přestupků, vybudovat 40 000 nových vězeňských cel během pěti let, vyhostit automaticky všechny zločince a delikventy pocházejících z řad cizinců,

---

¹⁷⁸ „*Remettre la France en ordre, en cinq ans, c'est l'engagement, que Je prends.*“, <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, [vid. 05.07.2018]

¹⁷⁹ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 2 [vid. 05.07.2018]

¹⁸⁰ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str.3-4 [vid. 05.07.2018]

zavést doživotní tresty za těžké zločiny. V otázkách nekontrolovatelné imigrace potom omezit legální imigraci na 10 000 přistěhovalců za rok, obnovit národní hranice a vystoupit ze Schengenského prostoru, zvýšit požadavky k získání francouzského občanství a zrušit dvojí evropské občanství, dále zakázat a rozpustit všechny organizace spojené s islámským fundamentalismem, zavřít všechny mešity napojené na islamistické extremisty a bojovat proti islamismu a vše, jeho napojením.¹⁸¹

Třetí kapitola programu „Prosperující Francie“ („Une France prospère“) se zabývá plánem na reindustrializaci země pomocí státních podpor, podporou francouzských podniků čelících nekalé mezinárodní konkurenci, formou inteligentního protekcionismu pro zaručení ochrany spotřebitele a dodržení spravedlivé hospodářské soutěže, potom zakázat dovoz a prodej těch produktů ze zahraničí, které nerespektují normy, jež jsou vyžadovány od francouzských výrobců, zavést přidruženou daň pro přijetí cizinců do pracovního poměru a zaručit tak národní prioritu pro zaměstnávání Francouzů, navýšit státní rozpočet v oblasti výzkumu a inovací, obnovit pořádek veřejných financí a zamezit neopodstatněným výdajům souvisejícím především s imigrací a Evropskou unií, vystoupit ze závislosti na finančních trzích a obnovit přímé financování státní pokladny Francouzskou centrální bankou, snížit finanční kritéria pro získání úvěru pro menší a střední podniky a vytvořit z Francie zemi nových inovací. V oblasti zaručení sociálních jistot se pak v programu mluví o ustálení hranice pro odchod do důchodu na 60 let požadavkem 40 let placení sociálního pojištění na důchod, zaručit spravedlivou politiku porodnosti vyhrazenou francouzským rodinám, obnovení univerzálnosti rodinných příspěvků a úpravě jejich výše v závislosti na reálných finančních nákladech pro život a znovu zavést mateřskou dovolenou pro oba rodiče, posílit mezigenerační solidaritu, která by každému rodiči umožnila převést bez zdanění částku 100 000 eur každých 5 let (oproti současným 15 let). Dále program v této sekci navrhuje okamžité snížení ceny elektřiny a zemního plynu o 5 % a zavedení příspěvku pro pracující s příjmem pod 1500 eur měsíčně.¹⁸²

Čtvrtá kapitola nese název „Spravedlivá Francie“ („Une France juste“) a program FN zde hovoří o garanci sociálního zabezpečení pro všechny Francouze a pokrytí všech běžných rizik v rámci nemocenského pojištění, zvýšit počet uchazečů o studium medicíny,

---

¹⁸¹ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 5 - 6, [vid. 05.07.2018]

¹⁸² Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 7 - 10, [vid. 06.07.2018]

aby se zabránilo přílivu zahraničních lékařů, udržet počet místních nemocnic a zvýšit počet zaměstnanců zabezpečující veřejnou zdravotní službu, podpořit programy typu start-up v oblasti zdravotnictví za účelem modernizace celého systému, účinně bojovat proti daňovým únikům, odmítnout přístup k veřejným zakázkám nadnárodními společnostmi, které obcházejí placení daní, dále se v programu mluví o zájmu přehodnotit význam manuální práce, vytvoření institutu „prvního zaměstnání“, který spočívá v oproštění placení nákladů zaměstnavatele na zaměstnance mladšího 21 let po dobu dvou let, přehodnotit vyplácení sociálních dávek pro hendikepované a usnadnit jim získání pracovní pozice.¹⁸³

Pátým programovým bodem je kapitola s názvem „Věrná Francie“ (Une France fière), kde se mimo jiné hovoří o ochraně národní identity Francie, o ochraně hodnot a tradic francouzské kultury, také o požadavku vztyčit francouzskou vlajku na všech veřejných budovách, revalorizovat výši důchodu vysloužilým francouzským vojákům, pozdvihnou francouzské občanství na „privilegium“ zapsáním „národní priority“ do Ústavy, chránit francouzský jazyk, posílení významu učiva na úrovni základního školství, především v předmětech jako francouzština, dějepis a matematika a vyhradit polovinu vyučovacího času na základních školách pro francouzštinu a zrušit výuku „jazyků a tradic jiných kultur původu“, ve školách obnovit autoritu a respekt učitele, zavést povinnost nosit školní uniformy, posílit síť škol a francouzských lyceí ve světě, zrevidovat zákon o národním kulturním bohatství země a navýšit rozpočet v této oblasti o 25 %, zahájit národní plán rozšiřování a výstavby v oblasti školství, podporovat amatérské sportovce, kteří reprezentují Francii a podporovat malé sportovní kluby, aby se umožnil jejich pozdější přechod k profesionalismu pro co nejvíc francouzských sportovců.¹⁸⁴

Šestá část programu nese název „Mocná Francie“ („France puissante“) a najdeme v ní programové návrhy jako opustit vojenskou organizaci NATO, aby již nadále nebyla Francie vtahována do válek a konfliktů, které se jí netýkaly, zabezpečit nezávislou obranu na všech úrovních, navýšit do roku 2022 výdaje v rozpočtu na 3 % HDP (oproti současným 2 %), navrátit Francii mezi světové velmoci, zapojit Francii do služeb multipolárního světa

---

¹⁸³ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 11 - 13, [vid. 06.07.2018]

¹⁸⁴ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 15 - 18, [vid. 06.07.2018]

založeného na rovnosti národů a započít opravdovou politiku spolupráce s africkými zeměmi.¹⁸⁵

Poslední kapitolou programu je část nazvaná „Stabilní Francie“ (Une France durable“), která se věnuje například opatřením, které by z Francie učinily zemědělskou velmoc s dobře fungujícím a zdravým potravinovým systémem, a to i tím, že by byl zaveden ekonomický patriotismus na francouzské zemědělské produkty, aby se bez prodlení podpořili francouzští zemědělci a rybáři, zvýšení dotací do zemědělství jejichž výše by určovala Francie a ne Evropská unie jako doposud, odmítnout obchodní dohody volného obchodu CETA, TAFTA, zjednodušit a podpořit běžný život zemědělcům zastavením přísunu administrativních norem a nepřímo podpořit mladé začínající zemědělce, snížením daňové zátěže v prvních letech podnikání, zaručit ochranu kvality výrobků, bojovat proti nekalé konkurenci a zastavit dovoz zemědělských a potravinářských výrobků, které nesplňují stejné normy, jaké jsou vyžadovány od francouzských výrobců a podpořit vývoz zemědělských výrobků. V oblasti environmentální politiky a energetiky pak doporučuje opustit ekonomický model založený na divoké globalizaci, neboť opravdová ekologie spočívá v produkci a spotřebě na co nejmenším prostoru, bojovat proti energetické chudobě, masivně rozšířit elektrárny založené na obnovitelných zdrojích energie (slunce, bioplyn, dřevo..atd), modernizovat a zabezpečit francouzské jaderné elektrárny, zakázat těžbu břidlicového plynu dokud se nepropojí bezpečnostní, hygienické požadavky a požadavky na ochranu životního prostředí, které dosud nejsou uspokojivé, z ochrany zvířat učinit národní prioritu a chránit důstojnost života zvířat. V poslední části této kapitoly se program věnuje zajištění rovnosti na celém území státu a zlepšení přístupu k bydlení. Program tak garantuje zajistit rovný přístup k veřejným službám na celém území především ve vesnických oblastech (zdravotnictví, úřady, policie, atd.), snížit výdaje na bydlení a výdaje domácností, přidělovat přednostně sociální bydlení Francouzům a přehodnotit a zjednodušit plány výstavby a stavební normy, což by přispělo k snížení napětí v oblasti bydlení.¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str.19-20,
[vid. 06.07.2018]

¹⁸⁶ Srov.: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str.21-23,
[vid. 06.07.2018]

Celý dokument, který je stále k dispozici na oficiálních stránkách strany, je vlastnoručně podepsán Marin Le Penovou a zakončen slovy: „*A' žije Francie*“¹⁸⁷.

S touto programovou náplní se Marine Le Pen prezentovala v kampani pro prezidentské volby 2017. První kolo se konalo 23. dubna 2017 a protikandidáti Marine Le Pen byli především Emmanuel Macron z hnutí „En Marche!“, François Fillon za Republikánskou stranu (Le Républicains), Jean-Luc Mélenchon za levicové uskupení „La France insoumise“ a Benoît Hamon za socialistickou stranu (Le parti socialiste), ostatní kandidáti, kteří se účastnili prvního kola, nezískali více než 5 % hlasů a nebudeme je proto všechny jmenovat. Výsledek prvního kola znamenal pro FN a Marine Le Pen úspěch, se ziskem 21,3 % hlasů skončila druhá a postoupila tak do druhého kola prezidentského klání. Její největší konkurenti skončili těsně za ní, François Fillon se ziskem 20 % na třetím místě a Jean-Luc Mélenchon (19,6 %) hlasů na čtvrtém. Vítězem prvního kola se stal Emmanuel Macron, který obdržel 24 % hlasů.¹⁸⁸

Čtrnáct dní po prvním kole 7. května 2017 se pak konalo kolo druhé, kdy byla Marine Le Pen poražena se ziskem 33,9 % hlasů, vítězem voleb a prezidentem Francie na příštích pět let se stal Emmanuel Macron se ziskem 66,1 % hlasů. Zajímavostí voleb byla rekordní účast voličů, která byla nejvyšší od roku 1969.¹⁸⁹

3.3 Srovnání vývoje elektorátu a shrnutí proměny strany

V závěrečné části práce se budeme věnovat elektorátu Národní fronty a jeho proměně během existence strany, poté se pokusíme nastínit základní rozdíly ve stylu vedení strany a její současné proměně.

Francouzský politolog Delwit v roce 2012 uvádí, že volební rozložení hlasů Národní fronty a profil jejího elektorátu lze rozdělit do tří etap. V první etapě se vyjadřovali voliči během voleb do evropského parlamentu v roce 1984 a legislativních voleb konaných v roce 1986, u nichž se naplno odrážel průlom založený na radikalizaci pravicového elektorátu po vítězství Françoise Mitteranda v prezidentských volbách v roce 1981 a příchodu levicového proudu. K druhé profilaci došlo počátkem devadesátých let, kdy se spektrum voličstva FN rozrostlo a strana „zlidověla“ a stala se volitelnou pro širší oblast voličstva. Třetí etapou

---

¹⁸⁷ „*Vive la France*“, <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>, str. 23, [vid. 06.07.2018]

¹⁸⁸ Srov.: https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2017/04/24/election-presidentielle-2017-cherchez-les-resultats-du-premier-tour-dans-votre-ville_5116163_4854003.html, [vid. 06.07.2018]

¹⁸⁹ Srov.: https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2017/05/07/presidentielle-2017-retrouvez-les-resultats-du-second-tour-dans-votre-ville_5123842_4854003.html, [vid. 06.07.2018]

jsou pozdní devadesátá léta, kdy elektorát Národní fronty lze charakterizovat významným fenoménem, a to silným posílením u dělnického voličstva. Národní fronta se tak pomalu stávala „dělnickou stranou“. Změna spočívající ve „zdělničtění“ voličstva Národní fronty, která započala v roce 1988, se potvrzuje i během příštích let. V prvním kole prezidentských voleb v roce 1995, získává Jean-Marie Le Pen 30 % hlasů od dělnických voličů.¹⁹⁰

Geografické rozložení voličských hlasů Národní fronty během prezidentských voleb v roce 1988 odhaluje silné zakořenění na jihovýchodě země, kde v některých regionech Jean-Marie Le Pen získává i přes 26,4 % hlasů (region Bouches-du-Rhône 26,4%) a popularita strany u voličstva postupuje směrem na sever po východní hranici země až k Rýnu, dále je FN velmi úspěšná na pařížských předměstích (Saint-Denis 19,9 % hlasů). Oproti tomu je Národní fronta neúspěšná v oblastech atlantického pobřeží a ve středu Francie, kde nezíská nikde víc než 8,6% hlasů. Volby v roce 1995 vypovídají o jistém pohybu v geografickém rozložení hlasů FN, Národní fronta zůstává nadále silná na jihovýchodě země, navíc posiluje v oblastech na severovýchodě i severozápadě země, naopak její nadvláda trochu upadá v pařížských předměstích. Rok 2012 potvrzuje rozložení z roku 1995. Marine Le Pen ještě silnější podporu než v předešlých volbách nachází u voličstva Národní fronty na severu Francie a pokračuje velmi vysoká podpora v jižních regionech, nově je velmi zřetelné posílení v pařížských předměstích. Co se týká samotné Paříže je zisk Národní fronty v tomto roce víceméně bezvýznamný a nedostane víc než 6,2 % hlasů.¹⁹¹

Porovnáním profilu voličstva Marine Le Pen během prezidentských voleb v roce 2012 zjistíme určité vývojové změny. V první řadě se radikálně snížil rozdíl mezi voliči mužského a ženského pohlaví, který se stal skoro zanedbatelným.¹⁹² V roce 1997 byla většina voličů Národní fronty muži, a to tři pětiny voličů.¹⁹³ A ještě v roce 2002 byl tento nepoměr velmi zřetelný. Velmi výrazný je úspěch u mladé generace ve věku od 18-24 let, kdy Marine Le Pen získala více než čtvrtinu hlasů z celku této věkové kategorie. V roce 2002 to bylo třikrát méně. Oproti tomu senioři zůstávají směrem k FN vzpurnější, což potvrdil i stav z roku 2002. Srovnáním vzdělání úrovně u elektorátu Národní fronty lze i nadále tvrdit, že čím vyšší dosažené vzdělání, tím menší voličský potenciál pro FN. Určité „zlidovění“ voličů Národní fronty je celkem znatelné. Marine Le Pen získává

---

¹⁹⁰ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 206

¹⁹¹ Srov.: : DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* - str. 208

¹⁹² Srov.: Tamtéž

¹⁹³ Srov.: PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém* – str. 257

nejlepší výsledky u elektorátu, který pochází z venkovských nebo předměstských periferních oblastí, špatné výsledky má naopak u voličů žijících ve velkých městech. Čtvrtinu hlasů obdržela v roce 2012 u nezaměstnaných (v roce 2002 to bylo o polovinu méně), a 20 % hlasů od dělníků a zaměstnanců (oproti 31 % u dělníků a 18 % zaměstnanců z roku 2002). Zajímavý je vzestup hlasů od odborných pracovníků, kde Marine Le Pen získala 22 % hlasů (oproti 13 % z roku 2002).¹⁹⁴

Sociologické složení elektorátu FN v roce 2012¹⁹⁵:

Pohlaví	
Muži	18,74
Ženy	17,18
Věk	
18 – 24 let	25,70
25 – 34 let	20,03
35- 44 let	18,87
45 – 54 let	20,10
55 – 64 let	18,56
65 a více let	12,97
Úroveň vzdělání	
Bez vzdělání	0,70
Základní vzdělání	23,76
Středoškolské s maturitou	15,45
Vysokoškolské	9,04
Místo pobytu	
Velkoměsto	12,70
Předměstí	17,70
Maloměsto	15,20
Venkov	22,80

Statut	
Zemědělci	12,80
Řemeslníci, obchodníci	15,13
Vedoucí pracovníci	17,32
Odborní pracovníci	22,37
Zaměstnanci	20,13
Dělníci	19,78
Studenti	16,73
Nezaměstnaní	24,35
Důchodci	16,10
Muži/ženy v domácnosti	19,90
Invalidé	23,69

¹⁹⁴ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 208 – 209

¹⁹⁵ Srov.: DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France* – str. 210 - 211

Pokud jsme se výše pokusili nastínit vývoj elektorátu FN do roku 2012 a jeho srovnání s předešlým obdobím, je zapotřebí tuto analýzu doplnit o údaje z posledních prezidentských voleb tedy z roku 2017.

V posledních volbách ztratila Marine Le Pen svou dominanci u nejmladší generace, tedy ve věku 18-24 let ve prospěch Jean-Luc Mélanchona (21 % pro Marine Le Pen), ve věkové kategorii 25-34 let pak získala 24 %, avšak prvenství získala ve věkové kategorii 35-49 let a to ziskem 29 % hlasů, pro úplnost doplníme kategorii 50-59 let s 27 % hlasů. V sociálně profesní oblasti získala Marine Le Pen v prvním kole 37 % hlasů u dělnického voličstva, 32 % u zaměstnanců, u zaměstnanců ve státním sektoru se jednalo o zisk 27 % a v soukromém sektoru o 26 % hlasů. U vedoucích pracovníků se jednalo o 14 % hlasů, což je mírný pokles oproti roku 2012, stejně tak u odborných pracovníků 19 % oproti 22 % z roku 2012. Velký nárůst lze však pozorovat u středoškolsky vzdělaných voličů s maturitou 24 %, které v roce 2012 činilo pouze 15 %. Zajímavým ukazatelem je oblast voličů, kteří mají problém vyjít s měsíčním platem, který v kategorii „velmi obtížně“ tvořil u Marine Le Pen 43 % (předešlé ukazatele nemáme). K posunu došlo také s ohledem na bydliště voličů, zatímco podpora u venkovského obyvatelstva zůstává přibližně stejná, 23 %, k nárůstu došlo u obyvatel velkých měst (nad 100 000 obyvatel) 21 % oproti 13 % v roce 2012. V otázce voličů mužského a ženského pohlaví zůstává poměr podobný, pouze s mírnou převahou mužů (24 % mužů proti 20 % žen).¹⁹⁶ V tomto ohledu je nutno uvést, že se pro rok 2017 jednalo o údaje prvního kola prezidentských voleb, sociologický vzorek elektorátu FN pro rok 2012 nebyl blížeji specifikován.

Velmi zajímavé a v mnohém ohledu proto průkaznější proměnu elektorátu FN zjistíme porovnáním voličstva FN z druhých kol prezidentských voleb z roku 2002 a 2017, tedy vrcholem Jean-Marie Le Pena a posledními prezidentskými volbami, kdy v čele FN po šesti letech v čele strany kandidovala nová předsedkyně Marine Le Pen.

.V tomto porovnání zjistíme, že voliči, kteří mají sociálně-ekonomické problémy, jsou početnější, než tomu bylo v roce 2002. Počet voličů, kteří nemají maturitu, jsou nezaměstnaní nebo žijí v nejistých podmínkách je vyšší, než tomu bylo v roce 2002. Z tohoto srovnání lze také vyčíst, že v druhém kole prezidentských voleb podpořilo FN 47 % nezaměstnaných, v roce 2002 to bylo pouhých 11 %, a Marine Le Pen podpořilo v druhém kole 56 % voličů dělnických profesí, oproti 31 %, které v roce 2002 získal

---

¹⁹⁶ Srov.: <https://www.ipsos.com/fr-fr/1er-tour-presidentielle-2017-sociologie-de-lelectorat>, [vid. 07.07.2018]

Jean-Marie Le Pen. Ve věkové kategorii 35-49 let, i přes prohru s budoucím prezidentem Macronem, získala Marine Le Pen v roce 2017 43 % voličů oproti 19 % voličů pro Jean-Marie Le Pena v roce 2002. V porovnání indikátoru výše příjmu dále zjistíme, že voliči, kteří volili FN s nízkými nebo průměrnými příjmy, tvořili kolem 20 %, o patnáct let později v roce 2017 domácnosti s příjmem nižším než 1250 eur tvořily 45 % hlasů pro Marine Le Pen. Tento ukazatel se sníží u příjmů nad 3000 eur, a to na 25 % domácností. Posledním velkým rozdílem, který lze vyzorovat je změna chování levicového elektorátu. Voliči, kteří se označovali jako sympatizanti krajní levice, dali v roce 2002 hlas Národní frontě ve 4 % případů, v roce 2017 pro Marine Le Pen již 41 %.¹⁹⁷

Porovnáním druhých kol voleb 2002 a 2017 dospějeme k dalším zajímavým faktům. Prvním zřejmým rozdílem je, že i přes drtivou prohru Marine Le Pen v roce 2017, získala téměř dvakrát tolik hlasů než její otec v roce 2002 a to 10,6 miliónů hlasů proti 5,5 milióny hlasů pro Jean-Marie Le Pena. Druhým rozdílem byl průběh voleb. Zatímco 1. května 2002 vyšlo do ulic přes 1,5 miliónu obyvatel a druhé kolo voleb se stalo terčem rozsáhlé mobilizace proti Jean-Marie Le Penovi, v roce 2017 nic takového nenastalo. Dalším rozdílem je počet voličů, kteří nepřišli k volbám v prvním kole (v roce 2002 se mobilizovali až v kole druhém proti Jean-Marie Le Penovi), zatímco v roce 2002 byl počet „absentujících voličů“ v druhém kole 19 % v posledních volbách potom 25 % a platí pravidlo, čím mladší, tím nižší volební účast.¹⁹⁸

Na konci této části práce se zaměříme na nejpodstatnější rozdíly v období vedení FN za předsednictví Jean-marie Le Pena a poté po nástupu jeho dcery Marine Le Pen. V jakém stavu tedy zanechal Jean-marie Le Pen svou stranu v době, kdy ji předával? Le Penova strana byla strana, která zastávala silný francouzský nacionalismus, byla euroskeptická, protekcionářská a velmi tradicionalistická. Mezi její úsilí patřilo omezení imigrace, především ze severní a západní Afriky a ze Středního východu, deklarace k tradičním hodnotám a větší nezávislost na EU a ostatních mezinárodních organizacích.¹⁹⁹

Jeden ze zásadních rozdílů lze spatřit v ekonomické oblasti, kde Marine Le Pen uvedla témata do té doby vedením strany neprůchodná, především důležitosti role státu v ekonomických otázkách. Jedním z nich je přiznání nefunkčnosti ultraliberaristického

---

¹⁹⁷Srov.: <https://www.franceculture.fr/politique/2002-2017-cinq-lecons-sur-la-progression-du-front-national>, [vid. 07.07.2018]

¹⁹⁸ Srov. <https://www.franceculture.fr/politique/2002-2017-cinq-lecons-sur-la-progression-du-front-national>, [vid. 07.07.2018]

¹⁹⁹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 223

přístupu. Marine Le Pen se otevřeně hlásí k „ekonomickému patriotismu“ a ke strategické roli státu spočívající v možnosti zvýhodňovat francouzské podniky ve veřejných zakázkách. Tato strategická role státu byla pro Jean-Marie Le Pena něco velmi dehonestujícího. Tehdejší lídr FN a zastánce poujadismu sledoval čistě liberální a antifiskální linii. Svým přístupem nezasahování do ekonomické působnosti státu neváhal sám sebe přirovnat k americkému prezidentu Ronaldu Reganovi. Ekonomické otázky a jejich podání a prezentace směrem k voličům, byl z jedním cílů Marine Le Pen po uvedení do lídra strany. Kredibilita do té doby velmi málo rozvinutého ekonomického programu Jean-Marie Le Pena voliče jednoduše nepřitahovala. Marine Le Pen se proto zaměřila na vypracování souvislého důvěryhodného programu, který by byl atraktivní a přístupný pro co nejširší oblast voličů.²⁰⁰

Další významný rozdíl mezi Jean-Marie Le Penem a Marine Le Pen lze spatřit v jejich značně odlišné rétorice, projevu a vystupování. Zatímco Jean-Marie Le Pen zatahoval svou rétorikou stranu do častých sporů a provokací, Marine Le Pen se snaží stranu prezentovat jako stabilní, státotvornou stranu s vládními ambicemi. Někteří politologové vidí právě v tomto obratu nejzřetelnější odlišnost Národní fronty současnosti a minulosti, Jean-Marie Le Pen podle nich nikdy nevyvinul takové úsilí, aby z Národní fronty vybudoval „normální stranu“, která by mohla mít koaliční potenciál.²⁰¹

Marine Le Pen navíc se svou obratně volenou rétorikou během svých výstupů získávala často voličské body i od zklamaných voličů jiných politických stran, jak pravicových, tak levicových, aniž by se zpronevěřila programu Národní fronty, což Jean-Marie Le Pen nikdy nedokázal. V této souvislosti je potřeba uvést, že v období Marine Le Pen nedošlo pouze k jistému „znormálnění“ strany, ale také její očištění od starých démonů, především v podobě antisemitských a rasistických výrazů, které bývalý předseda Jean-Marie Le Pen hojně používal. Marine Le Pen sice cílila slovní výpady na muslimskou komunitu, ovšem nikdy ne s rasistickým podtextem.²⁰²

Rozdíly lze nalézt i v ekonomicko-sociálních otázkách. Jean-Marie Le Pen například označil požadavek snížení hranice odchodu do důchodu na 60 let navrhovaný Marine Le Pen za směšný, když on po celé období, kdy stál v čele strany, požadoval

---

²⁰⁰Srov.: <http://aucharbon-live.esj-lille.fr/2017/04/26/marine-jean-marie-pen-ecoutez-difference/>, [vid. 08.07.2018]

²⁰¹ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* – str. 235

²⁰²Srov.: <http://aucharbon-live.esj-lille.fr/2017/04/26/marine-jean-marie-pen-ecoutez-difference/>, [vid. 08.07.2018]

ponechat tuto hranici na 65 letech věku. Marine Le Pen přijímá sociální a etatickou linii a schvaluje jisté zásahy do ekonomiky státu, přístup Jen-Marie Le Pen byl výhradně liberální.²⁰³

Posledním podstatným rozdílem, který je potřeba zmínit je, že díky větší otevřenosti strany pod vedením Marine Le Pen došlo k nárůstu počtu členů strany, kdy k 1. 1. 2014 měla strana údajně 83 000 platících členů (tento stav zůstává stejný i k dnešnímu datu), což bylo dvakrát tolik než počátkem roku 2012. Členská základna je navíc mladší než byla a do strany přicházejí mladí lidé, kterým je umožňován stranický růst. Příkladem může být příchod neteře Marine Le Penové, Marion Maréchal – Le Pen. Danics a Tejchmanová v tomto kontextu uvádějí ve své práci názor politologů, že motivem vstupu nových členů může být jednak politická linie strany, která mimo jiné hlásá, že ochraňuje společensky nejslabší a ty, kteří nikoho nezajímají nebo to pro některé, může být forma vzpoury proti světu a zemi neslibující jim dobrou budoucnost. Obavy z vlivu Evropské unie pak oslovují ty, co ji nenávidí, nedůvěřují jí, preferují vlastní hranice a ochranu a tradiční politické strany bez ohledu na jejich zařazení v politickém spektru, které shledávají příliš umírněné při řešení aktuálních celospolečenských problémů.²⁰⁴

Na konci práce je potřeba uvést jednu důležitou událost, která je poměrně čerstvá, a to změnu názvu strany. Během kongresu Národní fronty v Lyonu, který se konal 1. 6. 2018, členská základna se 80 % hlasujících rozhodla pro změnu názvu a to z Národní fronty (Front national - FN) na Národní sdružení (Rassemblement national - RN), což silně popudilo Jean-Marie Le Pena. Otázka jeho dalšího setrvání v roli čestného předsedy byla také na kongresu diskutována.²⁰⁵ Lze říci, že se tímto aktem, definitivně, i když symbolicky, uzavřela veškerá souvislost strany s osobou jejího bývalého předsedy Jean-Marie Le Pena.

---

²⁰³ Srov.: <https://www.bfmtv.com/politique/programme-du-fn-quelles-differences-entre-jean-marie-et-marine-le-pen-876470.html>, [vid. 08.07.2018]

²⁰⁴ Srov.: DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus* - str. 224

²⁰⁵ Srov. https://www.lemonde.fr/politique/article/2018/06/01/changement-de-nom-du-fn-on-est-loin-d-une-revolution-doctrinale_5308456_823448.html, [vid. 08.07.2018]

Závěr

Práce se zabývala problematikou pravicového extremismu ve Francii a Národní fronty (Front national) a dospěla k několika závěrům.

V první řadě je zjevné, že pravicový extremismus ve Francii má své hluboké kořeny sahající až k Velké francouzské revoluci v roce 1789 spočívající v odmítnutí jejích základních tezí, především rovnosti a v odmítnutí takto nově nastoleného nového řádu, v touze po starém pořádku monarchie, tradičních hodnotách založených z velké části na silném vlivu katolické církve a významu role rodiny. Později se objevují další okolnosti jako přijetí důležitosti národní identity, nacionalismus, projevy antisemitismu, následuje období kolaborace a vichistický režim, projevy xenofobie, obavy spojené s poválečnou nejistotou, později s ekonomickou krizí a v neposlední řadě postoje vůči imigrantům. To vše lze souhrnně označit jako atributy, které vyústily v založení strany, která se stala fenoménem krajní pravice ve Francii, tedy Národní fronty (Front national).

První období vývoje strany pod vedením Jean-Marie le Pena lze charakterizovat jako období, kdy Le Pen tvrdě hájil tradiční hodnoty předválečné Francie; na ekonomické úrovni sleduje myšlenky liberalismu a antifiskalismu, v tomto ohledu strana podporuje malé podnikatele a středně velké firmy a tvrdě kritizuje ekonomickou politiku vládnoucích levicových stran. S příchodem ekonomické krize podpořené vlnou přistěhovalců se objevuje ve spojitosti s Národní frontou nový elektorát, a to dělníci. Nezaměstnanost, obavy ze ztráty zaměstnání a nejistota o bezpečnost vůbec, tvořily největší motiv elektorátu Národní fronty. Jean-Marie Le Pen však tohoto voličského potencionálu nedokázal naplno využít, jeho v mnoha případech antisemitská a rasistická rétorika spojená s autoritativním vedením strany způsobila, a to i přes volební úspěch v prvním kole prezidentských voleb v roce 2002 způsobeným spíše projevem protestu v jeho následné přehlasování celou Francií v kole druhém, stranou marginální. Strana potřebovala změnu, a ta přišla.

S příchodem Marine Le Pen se strana otřevřela, dá se říci, že zlidověla. Nová předsedkyně dokázala naplno využít mezinárodní situace k zisku svých bodů. Otázky spojené s odporem k Evropské unii, problémy s přistěhovalectvím a nezaměstnaností dokázala zhodnotit ve svůj prospěch. V ekonomických otázkách již připouští zásahy státu, zvláště když se jedná o zvýhodnění francouzských firem, průmyslu nebo zemědělství. Její rétorika se oprostila od antisemitských a rasistických výroků, podstata jejích projevů a vystoupení spočívala spíše v myšlence co nejvíc pro Francii, co nejvíc pro Francouze. Její elektorát se znásobil a omladil, voličstvo tvoří dále především nízkopříjmové skupiny,

dělníci a nezaměstnaní, ale určitý vývojový vzestup se odehrál u zaměstnanců a odborných pracovníků. Největší změnou však je fakt, že volič Národní fronty již své volební sympatie nijak neskrývá, být voličem Národní fronty přestalo být stigmatem „nenormálnosti“. S touto změnou může souviset i nedávná změna názvu strany, která učinila rázný konec s předcházejícím obdobím vedení strany v čele s Jean-Marie Le Penem. Termín sdružení (rassemblemt) lze totiž interpretovat mnohem mírněji než termín fronty (front), který může působit mnohem radikálněji.

Hlavní přínos této práce pro mne samotného, a zvláště pro mou roli učitele předmětů Výchova k občanství, Občanská výchova, Základy společenských věd Francouzský jazyk na druhém stupni základní školy, spatřuji ve dvou rovinách. Pro předmět Výchova k občanství lze získané poznatky často využít při výuce, zvláště v tematických oblastech jako jsou státotvornost, dělba státní moci, demokratické a nedemokratické přístupy, extremismus, volby a politické strany. V oblasti francouzského jazyka mne práce s cizojazyčnou literaturou a autentickými dokumenty, která spočívala v překladech, obohatila o novou terminologii, zvýšila mou jazykovou úroveň a přispěla k možnosti jejího využití při výuce francouzských reálií.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X.

DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

CHARVÁT, Jan, David ČÁP, Lenka MRÁZOVÁ a Jana SKÁCELOVÁ. *Demokracie versus extremismus: výchova k aktivnímu občanství*. Praha: Asimilování, 2013. ISBN 978-80-905551-0-5.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.

MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu od roku 1870 po současnost*. Přeložil Petra KŮSOVÁ. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-122-9.

PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Slon, 2005. Politické systémy. ISBN 80-86429-48-2.

WINOCK, Michel. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0711-3.

Literatura (cizojazyčná)

AGRIKOLIANSKY, Eric. *Les partis politiques en France au 20e siècle*. Paris: Armand Colin, 2000. ISBN 2-20-025030-4.

SOUS LA DIR. DE PIERRE BRÉCHON. *Le Discours politique en France: évolution des idées partisans*. Paris: La Documentation française, 1994. ISBN 2-11-003188-3.

BRÉCHON, Pierre. *Les partis politiques français*. Nouvelle éd. Paris: La documentation française, 2005. Études.

CAMUS, Jean-Yves. *Le Front National*. Toulouse: Editions Milan, 1998

CHEBEL D'APPOLLONIA, Ariane. *L'extrême-droite en France: de Maurras à Le Pen*. Nouv. éd. mise à jour. Bruxelles: Editions complexe, 1996. ISBN 2-87027-573-0.

DELWIT, Pascal. *Les partis politiques en France*. Bruxelles: Editions de l'Université, 2014. ISBN 978-2-8004-1551-2.

DUHAMEL, Éric a Olivier FORCADE. *Histoire et vie politique en France depuis 1945*. Paris: Colin, 2005. ISBN 2-20034-380-9.

FOUREST, Caroline. a Fiammetta. VENNÉR. *Marine Le Pen*. Paris: Grasset, c2011. ISBN 978-2-246-78382-4.

IVALDI, Gilles. *Droites populistes et extrêmes en Europe occidentale*. Paris: La Documentation française, c2004

TAGUIEFF, Pierre-André. a Michèle. TRIBALAT. *Face au Front national: arguments pour une contre-offensive*. Paris: La Découverte, 1998. ISBN 2-7071-2877-5.

WINOCK, Michel. *La France politique: XIXe - XXe siècle*. Éd. rev. et augm. Paris: Éd. du Seuil, 2003. ISBN 978-2-0205-8895-9.

Internetové zdroje

Deníky – Le Monde, Libération (dostupné online)

Les numéros deux du Front national (3/4) : Bruno Mégret, le technocrate. *Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde* [online]. Copyright © Le Monde.fr [vid. 30.06.2018]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/politique/article/2011/07/27/les-numeros-deux-du-fn-3-4-bruno-megret-le-technocrate_1550919_823448.html

Marine Le Pen en a rêvé, Donald Trump l'a fait - Libération. *Toute l'actualité en direct - photos et vidéos avec Libération - Libération* [online] [vid. 05.07.2018]. Dostupné z: http://www.liberation.fr/debats/2017/04/20/marine-le-pen-en-a-reve-donald-trump-l-a-fait_1564072

Présidentielle 2017 : les résultats du premier tour, commune par commune. *Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde* [online]. Copyright © Le Monde.fr [vid. 06.07.2018]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2017/04/24/election-presidentielle-2017-cherchez-les-resultats-du-premier-tour-dans-votre-ville_5116163_4854003.html

Le Monde.fr. *Le Monde.fr - Actualités et Infos en France et dans le monde* [online]. Copyright © Le Monde.fr [vid. 08.07.2018]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/politique/article/2018/06/01/changement-de-nom-du-fn-on-est-loin-d-une-revolution-doctrinale_5308456_823448.html

Encyklopedie - Larousse

Encyclopédie Larousse en ligne - affaire Dreyfus. *Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne* [online]. Copyright © Larousse [vid. 23.06.2018]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/affaire_Dreyfus/117099

Encyclopédie Larousse en ligne - Léon Blum. *Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne* [online]. Copyright © Larousse [vid. 24.06.2018]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedie/images/L%C3%A9on_Blum_/1313381
<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/pied-noir/60796>

Ostatní

Accueil - Ministère de l'Intérieur [online] [vid. 05.07.2018] . Dostupné z: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les_resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/\(path\)/legislatives-2017//FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les_resultats/Legislatives/elecresult_legislatives-2017/(path)/legislatives-2017//FE.html)

Engagements présidentiels [online] [vid. 06.07.2018] Dostupné z: <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>

2002-2017 : cinq leçons sur la progression du Front national. *France Culture : Actualité & Info Culturelle, Sciences, Arts, Littérature* [online] [vid. 07. 07. 2018]. Dostupné z: <https://www.franceculture.fr/politique/2002-2017-cinq-lecons-sur-la-progression-du-front-national>

1er tour présidentielle 2017 : sociologie de l'électorat. *Redirecting to https://www.ipsos.com/en* [online]. Copyright © 2016 [vid. 07. 07.2018]. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/fr-fr/1er-tour-presidentielle-2017-sociologie-de-lelectorat>

Programme du FN: quelles différences entre Jean-Marie et Marine Le Pen ?. *BFMTV - Actualités en continu et info en direct et replay* [online] [vid. 07. 07.2018]. Dostupné z: <https://www.bfmtv.com/politique/programme-du-fn-quelles-differences-entre-jean-marie-et-marine-le-pen-876470.html>

Marine et Jean-Marie Le Pen : écoutez la différence -. - *Au Charbon - Live* [online]. Copyright © 2018 [cit. 08.07.2018]. Dostupné z: <http://aucharbon-live.esj-lille.fr/2017/04/26/marine-jean-marie-pen-ecoutez-difference/>